

DR. IGNÁCZ GYÖRGY*

Kábítószer-kereskedelem és kábítószer birtoklása a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatában

1. A kutatás célja és módszere

A kábítószer-kereskedelem és a kábítószer birtoklása a Büntető Törvénykönyv nehezebben értelmezhető tényállásai közé tartozik. Még a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (továbbiakban: régi Btk.) hatályban léte alatt több felsőbbirósági iránymutatás tett kísérletet a gyakorlat rendezésére, azonban ezen törekvések sikere legalábbis kétséges. Ennek az egyik jele az, hogy a Fővárosi Ítéltábla és a Fővárosi Törvényszék másodfokú tanácsai az iránymutatásokat – elsősorban az 1/2007. BJE határozatban írtakat – nem minden esetben azonos módon értelmezik, a Fővárosi Törvényszék kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményeket tárgyaló elsőfokú bírái pedig azt is érzékelik, hogy a Fővárosi Ítéltábla döntései nem minden esetben fűzhetők fel egy következetes értelmezési keretre.

Ezeket a jelenségeket észlelve merült fel az igény a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatának részletekbe menő elemzésére. A kutatás elsődleges célja annak a kérdésnek a vizsgálata volt, hogy az ítéltáblai gyakorlat valóban önmagában is szétartó-e, vagy pedig a látszólag ellentmondásos döntések az egyes ügyek egyedi jellemzőire vezethetők vissza.

A kutatás alapját a Bírósági Határozatok Gyűjteményében¹ közzétett anonimizált határozatok képezték. A határozatok leválogatása során – a határozatot hozó bíróságra, kollégiumra és az érintett jogterületre vonatkozó értelemszerű szűkítések² után – a határozat alapjául szolgáló jogszabályhelyre vonatkozó beállításonak volt jelentősége: a keresés a Btk. 178. § és

176. §-aira, valamint a régi Btk. 282. §-ára terjedt ki. Utóbbi ugyan alapesetben nem ölelné fel a régi Btk. 282/A. és 282/C. §-ait, de mivel a kereső a /A./, /B. stb. jelöléseket nem tudja kezelni, az ezen minősítések szerinti bűncselekményeket elbíráló határozatok is bekerültek a válogatásba.

A rendszer a 2016. augusztus 18-i állapot szerint összesen 205 db, a fenti felteteleknek megfelelő határozatot tartalmazott: a Btk. 176. §-ára 26, a Btk. 178. §-ára 22, a régi Btk.

282. §-ára 157 találat volt. Ezek között voltak átfedések, elsősorban azoknál az ügyeknél, ahol a bűncselekmény elkövetése a régi Btk., az elbírálása pedig már a Btk. idejére esett. A határozatok egy része a kutatási cél szempontjából irreleváns volt, ezek túlnyomórészt olyan határozatok voltak, amelyek esetében az eljárás elsődleges tárgya nem a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmény volt, hanem egy másik törvényszéki hatáskörbe tartozó bűncselekmény mellett a terhelt tipikusan fogyasztói jellegű, vétségi minősítésű cselekményét is elbírálta a bíróság. Ezekben az ügyekben a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményről érdemi megállapításokat nem tett az ítéltábla, ezért elemzésükre nem volt szükség. Ezekben túlmenően kis számban olyan határozatokat is kiadott a kereső, amelyeknek tárgya nem kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmény volt (ezekben az esetekben valószínűleg a határozatot rögzítő személy követett el hibát az érintett jogszabályhely megjelölése során).

Az átfedések és az irreleváns határozatok kiszűrése után összesen 152 érdemben vizsgálható határozat maradt: a Balassagyarmati Törvényszék 1, a Székesfehérvári Törvényszék 11, a Budapest Környéki Törvényszék 23, a Fővárosi Törvényszék 116 határozattal került be a válogatásba³.

A határozatok között 15 helybenhagyó végzés található (9,86%), és 102 ítélet változtatta meg az elsőfokú bíróság minősítését (67,1%). Ehhez képest a Fővárosi Ítéltábla 2015-ben 186 ügydöntő határozatot hozott olyan ügyben, amelyben az elsőfokú bíróság a Fővárosi Törvényszék volt, és ezek között a helybenhagyások aránya 40,32%, a minősítés változtatás aránya 24,73%⁴. Az adatokból egyértelműen látható, hogy a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények esetén a Fővárosi Ítéltábla az esetek túlnyomó részében nem osztja az elsőfokú bíróságnak a vád tárgyává tett cselekmény minősítéséről kialakított álláspontját. Ez arra

* *Bíró, Fővárosi Törvényszék*

¹ <http://birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara>

² A katonai eljárásban hozott határozatok elemzését mellőztem, mivel azok az általános eljárási szabályok szerint járásbírói hatáskörbe tartozó, csekélyebb tárgyi súlyú bűncselekményeket is felölelnek, márpedig a kutatás célja kifejezetten a törvényszéki hatáskörbe tartozó bűncselekmények gyakorlatának elemzése volt.

³ Egy határozat esetében (4.Bf.391/2012/26.) az elsőfokú bíróság semmilyen formában nem volt azonosítható.

⁴ Az adatok a Fővárosi Törvényszék Büntető Kollégium vezetőjének 2015. évi kollégiumvezetői beszámolójából származnak.

utal, hogy a másodfokú határozatok nem orientálják megfelelően az elsőfokú bíróságok gyakorlatát, aminek az egyik oka az lehet, hogy a Fővárosi Ítéltábla gyakorlata önmagában sem egységes.

A kutatás célja elsősorban az ellentmondásos döntések felkutatása és az ellentmondás okának kiszűrése volt. Ebből következően több olyan problémával nem foglalkozik az elemzés, amely amúgy az ítéltáblai gyakorlat hangsúlyos részét képezi. Ezek között vannak olyan kérdések, amelyek elsősorban a 2007 utáni években kelt határozatokban jelennek meg, és mára a gyakorlat kiforrott⁵. Jogszabályváltozás tette lényegtelen a fogyasztás közvetett módon történő büntetendőségére, továbbá az elfogyasztott mennyiség összegzésére vonatkozó megállapítások részletes elemzését. A marihuána hatóanyag-tartalmának meghatározásával kapcsolatos problémákat a 2012. január 1-jei jogszabályváltozás vetette fel, több ítéltáblai határozat foglalkozik a kérdéssel, de mára már az átmenti időszak lezárult, így a jövőben ebben a kérdésben sem várhatók jelentősebb problémák.

Az ítéltábla által visszatérően vizsgált jogalkalmazási kérdések legnagyobb része – értelemszerűen – a vád tárgyává tett cselekmény minősítésére irányult. Ezen kérdések vizsgálata során abból indultam ki, hogy az ítéltábla az egyes cselekmények minősítését kimerítően indokolta, vagyis minden releváns tényt bemutatott. Tehát amennyiben a minősítést alátámasztó körülmények között olyan tény nem került bemutatásra, ami általában jellemző a hasonló jellegű cselekményekre, azt úgy kezeltem, hogy ez a körülmény az adott ügyben nem állt fenn. Ennek megfelelően az elsőfokú ítéletek tényállásait túlnyomórészt nem elemeztem, kivéve azokat az eseteket, amikor a másodfokú határozat nem tartalmazott elég információt ahhoz, hogy a minősítést értékelni lehessen.

2. Elkövetési magatartások

2.1. A kereskedés és forgalomba hozatal elhatárolása a megszerzéstől és tartástól

A gyakorlatban nehézséget okoz annak az esetnek a minősítése, amikor a vádlottól kereskedelmi mennyiségű kábítószer⁶ foglalnak le a nyomozás során, de arra nem merül fel semmilyen adat, hogy a vádlott kábítószer adásvételével foglalkozna.

Az ítéltábla általános érvényű elvi megállapítást

tett a 3.Bf.298/2009/7. számú határozatban: a kereskedés megállapításához az is szükséges, hogy az elkövető előzetesen már kereskedéssel összefüggő tevékenységet folytasson. A konkrét ügyben a vádlott részéről még nem történt meg az eladók és vevő felkutatása, csupán tárolta és szállította a jelentős mennyiségű kábítószer annak érdekében, hogy azt később több személy részére hozzáférhetővé tegye, azonban egyetlen személynek sem került átadásra a kábítószerből. Így – a határozat érvelése szerint – magatartása a forgalomba hozatal alá vonható, de tekintettel arra, hogy az csak akkor befejezett, ha a kábítószer bekerül a kereskedelmi forgalomba, a vádlott magatartása a forgalomba hozatala kísérletét valósította meg.

Ugyanezt a minősítést látta megállapíthatónak az ítéltábla az 1.Bf.150/2013/10. számú ügyben. A tényállás szerint a vádlottak együtt léptek ki az utcára, az I. r. vádlottnál levő, kereskedelmi mennyiségű kábítószer tartalmazó nylon zacskót együtt kívánták elhelyezni az I. r. vádlott robogójának tárolórekeszében, amikor is a hatóság intézkedésére sor került. A határozat jogi indokolása szerint a kábítószer tartása befejeződött azzal, hogy a kábítószer kikerült a tárolás helyéül szolgáló lakásból, megjelent az utcán, elhelyezésre került az annak elszállítására alkalmas járműben. Ezzel megkezdődött az a folyamat, amely lehetővé tette, hogy több ezer adag kábítószer a forgalomba kerüljön, de a tényleges forgalomba kerülést a hatóság közbelépése megakadályozta, így a vádlottak annak kísérletéért vonhatók felelősségre.

Szintén a forgalomba hozatal kísérlete mellett foglalt állást az ítéltábla az 1.Bf.263/2013/16. számú határozatban: a vádlott azért vállalkozott a jelentős mennyiségű kábítószer továbbítására egy ismeretlenül maradt személy részére, mert ezen tevékenysége fejében 100 gramm marihuánát kapott volna. A vádlott a kábítószerrel átvette, de a rendőrség közbelépése miatt már az átvétel helyszínéről sem tudott eltávozni. Tevékenysége a kábítószer forgalomba hozatalát célozta, az azonban befejezetté nem vált, mivel a hatóság intézkedése miatt ténylegesen nem nyílhatott meg annak a lehetősége, hogy más vagy mások is hozzájussanak a kábítószerhez. „Töretlen a bírói gyakorlat abban, hogy a kábítószer forgalomba hozni már nem sikerült kábítószerre is a forgalomba hozatal elkövetési magatartása valósul meg, értelemszerűen kísérletként.”

Ezen ügyekhez hasonló ténybeli alapon más jogi következtetésre jutott az ítéltábla a 3.Bf.109/2013/9. számú ügyben: nem vitás, hogy a II. r. vádlott azért vette át a kábítószerrel az I. r. vádlottól, hogy azt továbbadással forgalomba hozza, azonban az elkövetési magatartások közül csupán a megszerzés a befejezett, a forgalomba hozatal meg sem kezdődött, mivel a kábítószer tényleges átadásának megkezdésére nem került sor. A forgalomba hozatal szükségzerűen együtt jár az átadással, ennek hiányában a kísérlet megállapíthatóságára sem vonható jogi következtetés. A vádlott cselekménye ezért a forgalomba hozattal elkövetett kábítószerrel visszaélés előkészületének minősül. Mi-

⁵ Ide tartozik többek között a kábítószer-függőség bizonyítása is. Az ezzel részletesen foglalkozó határozatok vizsgálata azért sem volt szükséges, mert a Btk. már nem szabályozza a kábítószer-függőként történő elkövetést, így a jövőben nem lesz jelentősége az arra vonatkozó gyakorlatnak.

⁶ A „kereskedelmi mennyiség” kifejezést azokra az esetekre használom, amikor olyan mennyiségű kábítószerrel foglalnak le a hatóságok, amely az általános élettapasztalat szerint jelentősen meghaladja egy átlagos kábítószer-fogyasztó birtokában levő tipikus mennyiséget.

vel azonban a jelentős mennyiségre megszerzéssel elkövetett kábítószerrel visszaélés büntetési tétele súlyosabb, mint a forgalomba hozatal előkészületéé, a vádlott bűnössége a fogyasztói típusú magatartásban állapítandó meg. Ugyanez a jogi indokolás olvasható többek között a 3.Bf.266/2013/8., 3.Bf.314/2009/9., 2.Bf.1/2014/25. számú határozatokban is.

Amellett, hogy a fenti határozatok nem következtetések a forgalomba hozatal stádiumainak értelmezésében, több határozatban azt sem fogadta el az ítéltábla, hogy az idézett magatartások egyáltalán a forgalomba hozatal alá vonhatóak lennének.

A kereskedés előkészületét látta megállapíthatónak az ítéltábla a 3.Bf.213/2009/8. számú ügyben: kizárólag a tárolás ténye bizonyított, de már azt sem lehetett bizonyítani, hogy a tárolás, raktározás mennyi ideig állt fenn, nem merült fel semmiféle adat arra sem, hogy a vádlott jelen cselekményt megelőzően már kábítószerrel kereskedett, és a vevőköre is kialakult, így ez az egyetlen résztvevénység nem alkalmas a forgalmazási, illetve kereskedési szándék bizonyítására. A bizonyítottan még meg nem kezdett kereskedést a raktározás, birtokba jutás nem fejezi be, ez csupán annak előkészülete.

Más ügyekben önmagában a kábítószer tartásának körülményeiből a befejezett kereskedelemre vont következtetést az ítéltábla. Így az 5.Bf.221/2007/12. számú határozatban kereskedést állapított meg akkor, amikor a vádlott a lakásán a jelentős mennyiség alsó határát 450-szeresen meghaladó mennyiségű kábítószerrel és több kilogramm laktózt tartott. A határozatban nincs adat arra, hogy a vádlott korábban kereskedett volna kábítószerrel, és arra sem, hogy a vádlott kinek adta volna át a megszerzett kábítószerrel. A határozat ténybeli következtetés útján rögzítette azt, hogy a vádlott értékesítés céljából szerezte meg a kábítószerrel – márpedig a tartás körülményein túl nem utal egyéb olyan tényre, amiből ezt a következtetést le lehetne vonni. A határozat a jogi indokolást az 1/2007. BJE határozatra alapította, ami szerint önmagában a kábítószernek a kereskedés céljából történő megszerzése, készletezése is befejezett, önálló tettesi cselekmény. A vádlott értékesítés céljából szerezte meg a lakásán tartott kábítószerrel, ez a magatartás kimeríti a készletezés fogalmát, így a vádlott kereskedéssel követte el a kábítószerrel visszaélést.

Hasonló döntés olvasható az 5.Fkf.279/2007/9. számú határozatban: a kábítószer készletezésével a vádlott már olyan magatartást tanúsított, amely abba az irányba hatott, hogy a kábítószer eljusson a vevőkhöz, és éppen ezért maga a megszerzés, majd a tárolás már a kereskedés körébe tartozik, így ezt a magatartást már önállóan, a súlyosabban minősülő befejezett tettesi cselekményként kell értékelni. A 3.Bf.419/2012/26. számú és 3.Bf.124/2013/24. számú határozatok szerint a vádlottak azzal a magatartásukkal, hogy a tőlük lefoglalt kábítószerrel raktározták értékesítés céljából, a kereskedést megvalósították, hiszen a tárolással a cselekmény befejezett elkövetési stádiumba jutott.

Ezekben a döntésekben már nincs szó arról, hogy a kereskedés megállapíthatóságának feltétele lenne a korábbi kereskedői magatartás, és ezt az 5.Bf.258/2007/8. számú határozatban elvi érveléssel rögzítette az ítéltábla: a kábítószernek kereskedés céljára történő megszerzése önmagában akkor is a kereskedés körébe tartozik, ha többletmagatartás nem kapcsolódik hozzá.

A 3.Bf.213/2013/8. számú határozat ugyan megállapította a kereskedést, de kizárólag arra figyelemmel, hogy a vádlott korábban már átadott kábítószerrel másnak. Az ítéltábla kifejtette, hogy önmagában a két lakásból lefoglalt kábítószer mennyiségéből, a kokain sajtolására használt hidraulikus présből és egyéb forgalmazással kapcsolatos eszközökből még nem következik, hogy a vádlott az elfogását megelőzően lényegében kezdő időpont nélkül vett volna részt a kábítószer-kereskedelemben. Azonban az a tény, hogy az elfogása előtt egy személynek csekély mennyiségű kábítószerrel adott át, azt bizonyítja, hogy a kis tételben, közvetlenül a fogyasztóhoz való eljuttatás érdekében tartotta a vádlott a kokaint, vagyis szándéka nem a nagy tételben való forgalomba hozatalra terjedt ki.

Szintén a korábbi átadás vezetett a kereskedés megállapításához a 3.Bf.170/2010/41. számú határozatban, de ebben az esetben annak tényére közvetlen bizonyíték nem volt, kizárólag a tárolás körülményeiből lehetett arra következtetést vonni. Ebben az ügyben nem csupán a kábítószer tárolása, raktározása történt meg, hanem a kokain felütése, a tényleges kereskedelmi forgalomba hozatalára, továbbadásra való alkalmassá tétele is. Az ítéltábla szerint abból, hogy a teljes mennyiség lefoglalására nem kerülhetett, csak arra vonható következtetés, hogy a kábítószer ebben a formájában továbbadásra került, és pedig annak jelentős mennyiségéből következően nem csak konkrét fogyasztókhoz, hanem további eladókhoz. A kábítószernek a tengerentúlról való Magyarországra szállítása, annak szervezése, lebonyolítása és finanszírozása a haszonszerzésre törekvést igazolja. Mindez azt eredményezi, hogy a vádlott cselekménye a kereskedés befejezett alakzatként értékelendő.

A két legutóbb idézett határozat abban ugyan egyezik, hogy a vádlott kereskedésért vonható felelősségre, de az indokolások részben ellentmondanak egymásnak. A 3.Bf.213/2013/8. számú határozatban az ítéltábla a kereskedést azért látta megállapíthatónak, mert a vádlott szándéka a konkrét fogyasztók felé történő értékesítés volt, nem pedig a nagy tételben való forgalomba hozatal. A 3.Bf.170/2010/41. számú határozat alapjául szolgáló ügyben további eladónak került továbbadásra a jelentős mennyiségű kábítószer, aminek – az előző határozat logikáját követve – a forgalomba hozatal megállapítását kellett volna eredményeznie.

Hasonló tények mellett ez utóbbi értelmezésnek megfelelő döntésre is van példa: a 3.Bf.315/2009/59. számú határozat szerint a vádlott által korábban átvett és le nem foglalt mennyiségből, továbbá a megszerzési kívánt mennyiségből, a híváslisták adataiból, a házkü-

tatás során lefoglalt tárgykból (dobozok, zacskók, szigetelőszalag, fóliahegesztő, kábítószerrel szennyezett mérlegek) az a következtetés vonható le, hogy a vádlott a beszállított kábítószer felső kapcsolatának adta tovább. Az nem volt bizonyítható, hogy ő lett volna a kábítószer szállítmányok végső célja, a speedet ő porciózta volna ki és adta volna tovább a fogyasztóknak, kapott-e, és ha igen, milyen összegű ellenértéket⁷ az általa továbbadott kábítószerért. Mindezekre figyelemmel nem a kereskedést, hanem a forgalomba hozatalt valósította meg.

Szintén a forgalomba hozatalra vont következtetést az ítéletábrá a 3.Bf.42/2014/59. számú határozatban. A tényállás szerint a kábítószer-csempész az I. r. vádlott által Hollandiában megvásárolt kábítószer a határon áthozta, azt a megbízóinak átadta, majd a kábítószer az I. r. vádlott lakásán kiadagolták, végül az a „fogyasztóhoz került”. Volt egy későbbi szállítmány is hasonló körülmények között, de ekkor a kábítószer a rendőri intézkedés következtében nem jutott el az I. r. vádlotthoz. A jogi indokolás szerint a közvetlenül a fogyasztók részére történt eladásra a vádirat is pusztán tényállításként hivatkozik, „ugyanakkor az első szállítmány kis adagokbani kicsomagolását követően pontosan meg nem állapítható körülmények között forgalomba került”. A jelentős mennyiségű kábítószer megszerzése a nagy tételben történő értékesítésre irányuló, azaz forgalomba hozatali szándékot támasztja alá, amelyet csak a bizonyított forgalomba hozatali célú átadás fejez be, ami az I. r. vádlottnál mindkét út kapcsán befejeződött.

Ugyanerre a problémára egy harmadik megoldást adott a 3.Bf.331/2013/48. számú határozat. A tényállás szerint az I. r. vádlott megbízásából a II. r. vádlott három alkalommal hozott be kábítószer az országba. Az első két alkalommal a jelentős mennyiség alsó határát nem érte el a kábítószer mennyisége, ezt az I. r. vádlott hígította, majd értékesítette. A harmadik alkalommal a II. r. vádlott a jelentős mennyiség alsó határát meghaladó mennyiségű kábítószer hozott be az országba, de azt már nem tudta átadni az I. r. vádlottnak, mivel még azelőtt, hogy a vele megbeszélte találkozóra elindult volna, elfogták, és a nála levő kábítószer lefoglalták. Az határozat indokolása szerint az nem vitatható, hogy az I. r. vádlott magatartása kereskedésnek minősül, azonban az ítéletábrá arra figyelemmel, hogy a harmadik szállítmány értékesítésére nem került sor, a teljes mennyiség összegzésével a jelentős mennyiséghez igazodó kereskedés kísérletét állapította meg.

A 3.Bf.178/2011/12. számú határozat is a kereskedés kísérletére vont következtetést: az I. és II. r. vádlottaknál a kereskedésre szánt kábítószerből csak a lefoglalt marihuána megszerzése állapítható meg, emiatt a s-

lyosabb minősítést megalapozó bűncselekménynek a kísérlete róható fel nekik. Ennek megfelelően a rendelkező részben a cselekményeiket kereskedéssel elkövetett kábítószerrel visszaélés kísérletének minősítette.

Ezekkel a döntésekkel ellentétes a 3.Bf.217/2007/11. számú határozat, amiben a kísérlet megállapítását azért mellőzte az ítéletábrá, mert a kereskedés kísérlete általában kizárt, az 5.Fkf.279/2007/9. számú határozat, ami szerint a kereskedés csakis befejezett bűncselekményként értékelhető, továbbá az 5.Bf.135/2015/8. számú határozatban, amiben határozottan rögzítette az ítéletábrá, hogy az 1/2007. BJE határozat szerint a kereskedés kísérlete fogalmilag kizárt.

A már hivatkozott 3.Bf.170/2010/41. számú határozat egy másik értelmezési kérdésre is rámutat: továbbadásra szánt kábítószer volt a vádlott birtokában, a lefoglaltnál nagyobb mennyiséggel is rendelkezett korábban, de arra nincs közvetlen bizonyíték, hogy ezzel a le nem foglalt mennyiséggel mi történt. Ebben az ügyben azt a következtetést vont le az ítéletábrá, hogy a le nem foglalt mennyiség továbbadásra került, így nincs akadálya a kereskedés megállapításának.

A 3.Bf.452/2013/35. számú határozat alapjául szolgáló ügyben ugyan marihuánatermesztés volt a vád tárgyává tett cselekmény, de a probléma lényege ugyanaz. Ebben a határozatában az ítéletábrá már úgy foglalt állást, hogy a marihuána nagy tételben történő termesztése a nagy tételben történő forgalomba hozatal szándékát támasztja alá, azonban abból a körülményből, hogy volt szünet korábban, és a leszüretelt mennyiséget nem találták meg a szemle során, még nem következik, hogy az korábban értékesítésre került. Ennek megfelelően a tényállásban azt állapította meg az ítéletábrá, hogy „a leszüretelt kábítószer a nyomozó hatóság nem foglalta le, elrejtési helye ismeretlen maradt”. Mindebből – az ítéletábrá jogi indokolása szerint – az következik, hogy a forgalomba hozatal céljából történő átadást a vádlottak nem kezdték meg, ezáltal a terjesztői típusú magatartás előkészületi szakban rekedt. Ugyanakkor a kábítószer termesztése megtörtént, ennek befejezett alakzatát megvalósították.

A bemutatott határozatokban foglalt jogértelmezések közötti ellentmondások több kérdésre fűzhetők fel:

1. A forgalomba hozatal kísérlete feltételezi-e a kábítószer átadásának megkezdését?

2. A befejezett kereskedés megállapításához szükséges-e bármilyen többletmagatartás, vagy önmagában az a tény, hogy a vádlott kereskedési céllal szerezte meg és tartotta kábítószer, megalapozza ezt a minősítést?

3. A kereskedés kizárólag azokat a magatartásokat öleli-e fel, amikor a vádlott közvetlenül a fogyasztónak juttatja a kábítószer, a viszonteladónak, illetve a vádlott felsőbb kapcsolatainak továbbított kábítószer esetén pedig forgalomba hozatal állapítandó meg?

4. A kábítószer nagy tételben történő értékesítésének van-e relevanciája a kereskedés és forgalomba hozatal elhatárolása során?

⁷ Ugyan a határozat ezt még vázlatosan sem fejt ki, de úgy tűnik a szövegezésből, hogy a hasznoszerzési szándékot is hiányolta az ítéletábrá. Mivel erre nincs értékelhető adat a határozatban, csak utalok arra, hogy rendkívül életszerűtlen lenne azt állítani, hogy bárki is hasznoszerzési szándék nélkül vesz rész jelentős mennyiségű kábítószer érintő bármilyen tevékenységben.

5. Van-e a kereskedésnek kísérlete?

6. Hogyan kell értékelni a bizonyíthatóan a vádlott birtokában volt, de lefoglalásra nem került kábítószert?

Az első kérdés megválaszolása során a „forgalomba hozatal” kúriai értelmezéséből kell kiindulni. Az 1/2007 BJE határozat által iránymutatónak tekintett BH 2002.299. számú eseti döntés szerint a forgalomba hozatal megkezdéseként értékelendő a forgalmazással összefüggő résztevékenységek (mint például az eladók vagy vevők felkutatása, előzetes megbeszélések, áru megtekintése, megállapodás megkötése, áru tárolása) megvalósítása, befejezté a cselekmény pedig akkor válik, amikor a kábítószer bekerül a forgalomba. Ezt a gyakorlatot erősítette meg a Győri Ítéltábla az EBD 2012.B.19. számon közzétett eseti döntésben⁸, majd a Kúria is a BH 2013.264. számon közzétett eseti döntésben. A kommentárirodalom is hasonló álláspontot foglalt el: a forgalomba hozatal kísérlete valósul meg bármilyen, a forgalmazással összefüggő résztevékenység megvalósításakor⁹. Mind ebből következően nem szükséges a kísérlet megállapításához az, hogy az elkövető megkezdje a kábítószer átadását, az már akkor is megállapítható, amikor az elkövető a forgalomba hozni kívánt kábítószer birtokába jut.

A második kérdés megválaszolása során abból kell kiindulni, hogy a meg nem kezdett kereskedés esetén a kábítószer beszerzése előkészületi jellegű magatartás, de az 1/2007. BJE határozat határozott iránymutatást tartalmaz arra nézve, hogy ezt is a kereskedés elkövetési magatartáson belül kell értékelni önálló tettesi cselekményként: a kereskedéssel elkövetett kábítószerral visszaélések magukban foglalnak minden olyan tevékenységet, amely elősegíti, hogy a kábítószer eljusson a viszonteladóhoz vagy a fogyasztóhoz, ezek közé tartozik a kábítószernak kereskedés céljából történő megszerzése, készletezése is, és a kábítószer kereskedés céljára történő megszerzése önmagában akkor is a kereskedés keretébe illeszkedő elkövetési magatartás, ha ahhoz többletmagatartás nem kapcsolódik.

Az ítéltábla azokban a döntéseiben, amelyben nem állapította meg a kereskedést, a „kereskedéssel összefüggő tevékenység” szűkítő értelmezése alapján járt el, és kizárólag a korábban lebonyolított rendszeres adásvételeket vagy azok hiányát értékelte. Ez ellentétes a jogegységi határozattal, hiszen az kifejezetten rögzíti, hogy nincs szükség semmilyen többletmagatartásra.

Szintén a jogegységi határozat iránymutatása alapján lehet dönteni a forgalomba hozatal és a kereskedés elhatárolási kérdései körében feltárt ellentmondás

kérdésében. A Kúria iránymutatása szerint a kereskedésbe tartozik az is, ha a kábítószert az elkövető a viszonteladóhoz juttatja el, így nem az átadás címzettje az elhatárolási szempont. Ugyanezt az értelmezést tartalmazza az EBH 2006.1493. számon közzétett eseti döntés, amelynek alapjául szolgáló ügyben a fogyasztóknak értékesítő I. r. vádlott a II. r. vádlottól szerezte be a kábítószert. A Legfelsőbb Bíróság kifejtette, hogy „(...) egyértelmű, hogy a II. r. terhelt is közbenső kereskedő volt, aki – nyilvánvalóan jóval csekélyebb haszonnért, mint az elsődleges nagybani beszerzők – értékesítette továbbá az általa a megrendeléseknek megfelelően beszerzett kábítószereket”.

Hasonló elméleti alapon nincs jelentősége annak sem, hogy nagy vagy kis tételben adja-e tovább az elkövető a kábítószert: ha nagy tételben, de legalább két alkalommal adta tovább haszonszerzési céllal, kereskedés állapítandó meg.

A jogegységi határozat a kereskedés kísérletéről is egyértelműen fogalmaz: „A kereskedéssel elkövetési fordulatnak – eltérően a forgalomba hozattól – a kísérleti stádiuma általában kizárt.” A jogegységi határozat ugyan az „általában” kifejezést használja, de a gyakorlatban nem merülhet fel olyan eset, amikor a kísérletre következtetést lehetne vonni. Ugyanis ha a kereskedési cél megállapítható, már a kábítószer megszerzése, természetése vagy előállítása is a kereskedés befejezett alakzataként értékelendő, amennyiben viszont a cselekmény megreked abban a stádiumban, amikor a vádlott birtokába még nem került a kábítószer, előkészület miatt kell felelősége vonni.

A le nem foglalt kábítószer sorsát illetően abból kell kiindulni, hogy az ítéltábla minden hivatkozott esetben bizonyítottan látta, hogy a lefoglalton kívül egyéb mennyiség is volt korábban a vádlott birtokában, ennek a tényállásbeli rögzítésére minden esetben kizárólag ténybeli következtetés útján került sor, és arra nem talált bizonyítékot, hogy a vádlott mit csinált ezzel a kábítószerral. Mindegyik esetben jelentős mennyiségű kábítószerről volt szó, ahol a lefoglalt mennyiséget illetően a forgalomba hozatali szándék megállapítható volt.

Mindezek alapján a 3.Bf.170/2010/41. számú határozat megoldása fogadható el, ami szerint ezekből a tényekből csak arra vonható következtetés, hogy a kábítószer továbbadásra került. Észszerű kétely ugyanis nem támasztható az iránt, hogy a rendkívül költséges kábítószer-vásárlásnak és-csempészésnek, illetve a marihuánaültetvény telepítésének célja az ellenérték fejében történő értékesítés. Az lehet, hogy nem a vádlott fogja az eladást intézni, de a haszonnak nem is feltétlenül nála kell jelentkeznie. Így még akkor is, ha csupán annyit rögzít a bíróság a tényállásban, hogy a le nem foglalt kábítószer „elrejtési helye ismeretlen maradt”, a kereskedésre kell következtetést vonni, hiszen a kábítószer értékesítés céljából történő elrejtése megfelel a készletezés fogalmának. És mivel a hivatkozott esetekben volt egy lefoglalt mennyiség, amely esetében az ítéltábla sem látta cáfolhatónak a forgalomba hozatali

⁸ A kábítószert forgalmazó elkövető által beszerzett, de ténylegesen a lefoglalás folytán forgalomba hozni már nem sikerült kábítószere sem a megszerzés és tartás, hanem a forgalomba hozatal elkövetési magatartása valósul meg.

⁹ Karsai Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*. Complex, Budapest, 2016. Online hozzáférés a Btk. 176. §-ához kapcsolt kommentárhoz.

szándékot, a rendszeresség is megállapítható – vagyis a kereskedés mindkét feltétele fennáll.

Hangsúlyozni szükséges, hogy az értékesítési célból megszerzett kábítószer esetében a vádlotti szándékot önmagában a kábítószer mennyisége nem támaszthatja alá. A Btk. 178. § (2) bekezdés c) pontja a kábítószer birtoklása minősített eseteként rendeli büntetni a különösen jelentős mennyiségre elkövetést. A törvény előterjesztői indokolása szerint erre a szabályozásra azért van szükség, mert „befejezett bűncselekmény hiányában pusztán a forgalomba hozatali szándék, illetve a kábítószer kereskedelmi céllal történő megszerzése, tartása nehezen bizonyítható, ellenben a különösen nagy mennyiség szükségessé teszi a szigorúbb büntetést”. Ilyen esetben már a terjesztői szándéokra sem lehet következtetést vonni, vagyis a fogyasztói típusú magatartásra vont jogi következtetés nem arra vezethető vissza, hogy a vádlott a terjesztői típusú magatartásnak csupán az előkészületét valósította meg.

2.2. Kábítószer-csempészet

A Btk. miniszteri indokolása szerint a kábítószer-csempészet az országba behozatalon, onnan kivitelén, vagy az ország területén való átvitelén keresztül büntetendő. A kábítószer-csempész arra vállalkozik, hogy a kábítószeret külföldön magához veszi, azt Magyarországra hozza, és átadja a megbízójának vagy az általa megjelölt személynek. Ezenkívül más magatartást nem tanúsít, a kábítószer megvásárlását, illetve Magyarországon történő továbbadását, terjesztését már a megbízó intézi.

A 3.Bf.40/2010/19. számú határozat alapjául szolgáló ügyben az elsőfokú bíróságnak – a terjesztői típusú magatartások szűkítő értelmezésén alapuló ítéletábrái gyakorlatnak teljes mértékben megfelelő – jogi indokolása szerint a vádlottak célja jelentős mennyiségű kábítószernek Magyarországra csempészése volt. Ezt a vádlottak megszervezték, kiviteleztek, de ennél súlyosabb megítélésű elkövetési magatartást nem valósítottak meg, az értékesítés vagy átadás megkezdésére nem került sor, még adat sem merült fel arra, hogy hol és kinek kellett volna a tényállásban meghatározott kábítószer átadni, illetve hogy a vádlottak szándéka ezzel a kábítószer mennyiséggel ténylegesen mire irányult. Az országba behozott kábítószer mennyiségéből ugyanis nem lehet azt a következtetést levonni, hogy ez a forgalmazás körébe tartozó magatartás lenne.

Ezzel a jogi érveléssel az ítéletábrák nem értett egyet, mivel álláspontja szerint az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta azt a tényét, hogy az I. r. vádlott maga is kiutazott Amszterdamba, ott átvette a kábítószeret, azt elhelyezte egy bokorban azzal a szándékkal, hogy az eljusson a III. r. vádlotthoz, majd utasította a III. r. vádlottat arra, hogy a kábítószeret vegye fel az említett bokorból, és szállítsa Magyarországra. Az I. r. vádlott részéről az említett magatartás a kábítószer átadását

jelenti, azonban mivel annak nem az volt a célja, hogy az átvevő maga fogyassza el a kábítószeret, a másodfokú bíróság az I. r. vádlott cselekményét forgalomba hozatallal elkövetett kábítószerrel visszaélésnek minősítette. A III. r. vádlott továbbadási céllal vette át a kábítószeret, de őt a következő átadáskor tetten érték, így a cselekménye kísérleti szakban maradt. Esetében az „országba behoz” elkövetési magatartás akkor lenne megállapítható, ha az I. és III. r. vádlottak „nem kívánták volna a kábítószeret továbbadva mások részére átadni, hozzáférhetővé tenni”.

Az ítéletábrák hasonló jogi érvekkel állapította meg a forgalomba hozatal kísérletét a 3.Bf.331/2013/48. számú határozatban. Ebben az ügyben a II. r. vádlott fizetségért cserébe három alkalommal hozott be kokaint az országba, azt minden alkalommal az I. r. vádlott bűntársa vásárolta meg, átadta a II. r. vádlottnak, aki azt az országba történő megérkezése után az első két alkalommal az I. r. vádlottnak adta át, a harmadik alkalommal azonban még a vele történt találkozást megelőzően elfogták. A II. r. vádlott a nagy tételben behozott kábítószeret egy egységben adta át társának, ezzel forgalomba hozatalt valósított meg. A harmadik alkalommal a jelentős mennyiség alsó határát meghaladó mennyiségű kábítószeret hozott be, azonban a lefoglalás miatt az nem került forgalomba. Figyelemmel arra, hogy a korábbi két alkalommal a jelentős mennyiség alsó határát el nem érő kábítószer átruházására került sor, cselekménye a jelentős mennyiségű kábítószerre tekintettel minősül, de az kísérleti szakban maradt.

Más megközelítést alkalmazott az ítéletábrák a 3. Bf.121/2010/17. számú határozatban. A tényállás szerint az IV. r. vádlott szervezte meg a kábítószer Hollandiában történő beszerzését, elrejtését és a sofőrnek való átadását. Az ítéletábrák álláspontja szerint ezzel az IV. r. vádlott megszerezte a kábítószeret, azon rendelkezési jogot gyakorolt akkor, amikor a Budapestre szállítás kapcsán intézkedett, cselekménye ezért megszerzéssel elkövetett kábítószerrel visszaélés büntetéként értékelendő. Az ítélet egy másik tényállási pontjában a III. r. vádlott vette fel az I. r. vádlott által megrendelt és kifizetett kábítószeret a külföldi címen, és azt Magyarországra szállította volna, azonban az osztrák-magyar határon a magyar hatóságok által fogantatosított ellenőrzés során nála azt megtalálták. Az ítéletábrák ebben az esetben megszerzéssel elkövetett kábítószerrel visszaélést állapított meg, mivel a III. r. vádlott részéről a kábítószer megszerzése megtörtént, forgalomba hozatalként vagy kereskedésként értékelhető elkövetési magatartás azonban nem történt, már csak azért sem, mert az országba érkezést követően a cselekmény lelepleződött.

Az ítéletábrák egy harmadik megoldást választott a 3.Bf.235/2012/18. számú határozatban. A tényállás szerint a vádlottnak feladata az volt, hogy a 10 kg marihuánát a határon áthozza, és azt a későbbi forgalomba hozatal céljából átadja egy meghatározott személynek. A vádlottnak a vasútállomáson történt elfogása miatt

cselekménye a forgalomba hozatal kísérleti szakaszába sem jutott, viszont az előkészület befejeződött. Mivel a kábítószer mennyiségéből adódóan a fogyasztói típusú magatartás büntetési tétele magasabb, mint a terjesztői típusú magatartás előkészületéé, az ítélet-tábla az országba történő behozattalal elkövetett kábítószerrel visszaélésben állapította meg a vádlott bűnösségét.

Végül egy negyedik megoldás olvasható a 2.Bf.6/2016/37. számú határozatban. A tényállás szerint a III. r. vádlott arra vállalkozott, hogy kokain tartalmú kapszulákat csempész Magyarországra. Ezekből 55-öt nyelt le a beszerzés helyéül szolgáló külföldi országban, ezekből 27 az átszállás során kiürült a szervezetéből, így azokat a ruházatában rejtette el. A vádlott a ruházatában elrejtett kapszulák közül 26-ot átadott megbízójának, a többit már az elfogása után tudta kiüríteni a szervezetéből. Az ítélet-tábla jogi indokolása szerint a III. r. vádlott az országba szállította a kábítószer, ezért az országba behoz fordulat állapítandó meg, a vádban írt megszerzés előfeltétele az országba behozatalnak, ezért az külön jogilag nem értékelendő.

A kábítószer behozatalát végző csempész cselekményének értékelésekor abból kell kiindulni, hogy ő nem a saját tulajdonában álló kábítószerrel szállította, az csak átmenetileg volt a birtokában, azzal nem rendelkezhetett, nem adhatta át bárkinek, a szándéka kizárólag arra terjedt ki, hogy a kábítószerrel eljuttassa a megbízó által megjelölt személyhez. Azt is értékelni kell, hogy a kábítószer-csempész minden esetben át akarja adni valakinek a kábítószerrel, és ennek a személynek tipikusan – mivel saját fogyasztás céljára senki nem csempésztet nagyobb mennyiséget – értékesítési szándéka van¹⁰. Amennyiben a bíróság kizárólag erre az értékesítési szándékra van figyelemmel a cselekmény értékelése során, minden esetben a forgalomba hozatal előkészületét kellene megállapítani a kábítószer-csempész terhére.

A csempész magatartása nem értékelhető annak a személynek a magatartása nélkül, aki gondoskodik a kábítószer beszerzéséről, és megbízza a csempészt annak Magyarországra szállításával. Az ő magatartását helyesen minősítette a 3.Bf.121/2010/17. számú határozat, ami szerint a kábítószer beszerzésének, elrejtésének és a sofőrnek való átadásnak a megszervezése megvalósította a megszerzést, mivel ezek a cselekmények a kábítószer feletti rendelkezési jog gyakorlását jelentették. Ennek a megoldásnak a helyességét a tankönyv- és kommentárirodalom is alátámasztja: „Egyet-

értünk azokkal a szakirodalmi megállapításokkal, amelyek [a megszerzés] megvalósulásának tartják a kábítószer feletti rendelkezési jog megszerzését abban az esetben is, ha a kábítószer vásárlója ténylegesen nem veszi birtokába a kifizetett szert.”¹¹ „[M]egszerzésért felel az a személy is, aki a kábítószerrel megvásárolja, de akként rendelkezik, hogy a kábítószer másnak kell átadni vagy egy megadott címre kell leszállítani.”¹²

Ezeket a megfontolásokat a 3.Bf.40/2010/19. számú határozatban azonban figyelmen kívül hagyta az ítélet-tábla. Ennek az ügynek a tényállása alapján az állapítható meg, hogy az I. r. vádlott volt a kábítószer tulajdonosa, azt nem azért adta át a III. r. vádlottnak, hogy ő hozza forgalomba, hanem azért, hogy azt Magyarországra szállítsa, és átadja az I. r. vádlott másik bűntársának, de Magyarországon továbbra is az I. r. vádlott tulajdonában maradt volna a kábítószer, így annak későbbi felhasználásáról is ő rendelkezett volna.

Tehát abból kell kiindulni, hogy a megbízó már akkor megszerzi a kábítószerrel, amikor azt külföldön megvásárolja, és gondoskodik arról, hogy a csempészhez kerüljön. Ez utóbbi magatartás átadásnak nem minősíthető, hiszen az minden esetben az átvevő általi fogyasztást feltételezi. Forgalomba hozatalnak szintén nem minősíthető, hiszen a csempész csupán arra az átmeneti időre tartja a birtokában a kábítószerrel, amíg azt áthozza a határon, a kábítószer főbirtokosa a megbízó marad [Ptk. 5:1. § (2) bek.]. A csempész a kábítószerrel a megbízónak (vagy az általa kijelölt személynek) fogja átadni Magyarországon, vagyis a cselekmény lezárultával a kábítószer tulajdonosa ugyanaz a személy marad. Ahhoz, hogy a forgalomba hozatal megtörténjen, a megbízó további rendelkezése szükséges, ilyen hiányában nem nyílik meg annak a tényleges lehetőség, hogy a kábítószerhez más is hozzáférjen, az a kereskedelmi forgalomba kerüljön. Ezt az értelmezést támasztja alá az is, hogy az országba csempésztett kábítószerrel tipikusan felütik, adagolják, csomagolják stb. a forgalomba hozatal előtt, így az akkor, amikor a futár átmeneti birtokában van, még nem is kész arra, hogy bekerüljön a forgalomba.

Mindez azért lényeges, mert ezek alapján lehet rögzíteni azt, hogy a csempész nem szerzi meg a kábítószerrel. A „megszerzés” ugyanis a tartós birtokbavétel szándékával történő átvételt jelenti, vagyis feltételezi a tartási szándékot. Márpedig a csempésznek nincs ilyen szándéka, ő csupán albirtokosként időlegesen van a kábítószerrel birtokában. Ez az értelmezés párhuzamba állítható a „tartás” elkövetési magatartás értelmezése során kialakított gyakorlattal: az EBH 2006. 1393. számon közzétett eseti döntés szerint a kábítószerrel tartása olyan birtoklást jelent, amely lehetővé te-

¹⁰ A kábítószer-csempész magatartásának ilyen leírását a kriminológiai kutatások eredményei is alátámasztják: „[A bűnözői csoportok] megvásárolják az anyagot, és futárok, (postások) felhasználásával illegális úton becsempészik a megvásárolt drogokat az országba. A legveszélyesebb feladatot, a csempésztést lebonyolító futár általában nem tagja a befektetői csoportnak. Csak „alkalmazottként” látja el a feladatát. Nem ismeri sem a befektetőket, sem a gyártókat. Feladata két megadott cím között szállítani a „csomagot”. (...) A befektető által megvásárolt és beszállított kábítószer az elosztókhoz kerül. Egy befektetői csoport több elosztót, nagykereskedőt is elláthat.” Ritter Ildikó – Kó József: „A magyarországi illegális amfetaminpiac jellemzői” In *Irk Ferenc* (szerk.): *Kriminológiai tanulmányok 39.* Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2002. 295. o.

¹¹ Horváth Tibor – Lévay Miklós (szerk.): *Magyar büntetőjog – Különös Rész*, Complex, Budapest, 2013. 124. o.

¹² Polt Péter (szerk.): *Új Btk. kommentár: 3. kötet, Különös Rész*, Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó, Budapest, 2013. 233. o.

szi a birtokos számára a használatot vagy azzal való rendelkezést.

Mindebből pedig az következik, hogy a kábítószer-kereskedelem egyik elkövetési magatartását sem meríti ki a kábítószer-csempész magatartása, a kábítószer birtoklása elkövetési magatartásai közül pedig kizárólag az „országba behoz” fordulatot valósítja meg.

Ezt a jogértelmezést az ügyészi gyakorlat is elfogadta: „[A kábítószer szállító futár] habár kereskedelmi mennyiségű kábítószerrel szerez meg, tart és szállít (ami lehetne a kereskedés részecskéje is), ugyanakkor nem ő diszponál a szállítmány felett: nem ő vette, nem ő adja el a kábítószerrel, személye csupán az X és Y közötti adásvétel eszköze (kábítószerrel) esetén az szó szerint igaz). Amennyiben tehát ennél több nem bizonyítható (például rendszeres, üzletszerű szállítás a megbízó részére, esetleg ha a futár a kábítószer megvásárlásában is részt vesz), úgy a kábítószerfutár cselekménye önmagában nem feltétlenül indokolja a súlyosabb minősítés alapulvételét. Egyes esetekben ez akkor is így van, ha a futár át is adja a megrendelőnek a kábítószerrel, hiszen itt már nem elegendő a megítélés, az eset összes körülményeit figyelembe kell venni”¹³

Kétségtelen, hogy a csempész fent leírt magatartása mindenben megfelel a megbízó forgalomba hozatali magatartásához nyújtott bűnszegélynek. Azonban mivel a jogalkotó ezt a magatartást az országba behozatal, országból kivitel, országon átvitel elkövetési magatartások nevesítésével külön is büntetni rendeli, kizárólag a tettesi magatartás állapítható meg. Ellenkező értelmezés esetén az „országba behoz”, „országból kivisz”, „országon átvisz” elkövetési magatartások kiüresednének, ami a jogalkotói akarat ellen is hatna¹⁴.

Hangsúlyozandó, hogy mindez kizárólag abban az esetben releváns, ha nincs adat arra, hogy a megbízó kereskedői tevékenységet folytat. Amennyiben az ő magatartása túllép a forgalomba hozatal keretein, és megállapítható a rendszeresen lebonyolított adásvételek ténye, és a csempész ezzel a ténnyel maga is tisztában van, az ő magatartása is kereskedésnek minősül.

2.3. Közvetítő igénybevétele a kábítószer megszerzéséhez

A kábítószeres bűncselekmények gyakori lebonyolítási módja, hogy a kábítószerrel ténylegesen megszerzeni kívánó személy vagy a kábítószer árusítója nem személyesen intézi a nagy lebukási kockázattal járó átadás-átvételt, hanem azzal egy harmadik személyt bíz meg. A felmerülő probléma több ponton egyezést mutat a kábítószer-csempészet kapcsán kifejtettekkel,

abból azonban hiányzik a nemzetközi dimenzió, ami leszűkíti a szóba jöhető elkövetési magatartásokat.

A 3.Bf.307/2009/31. számú ügy tényállása szerint az I. r. vádlott forgalomba hozatali céllal úgy szerzett meg jelentős mennyiségű kábítószerrel, hogy azt az ő kérésére a II. r. vádlott a III. r. vádlottnak adta át, aki azt később az I. r. vádlottnak továbbította volna, ha nem kerül sor a rendőri intézkedésre vele szemben. A határozat jogi indokolása szerint az I. r. vádlott magatartása a terjesztői típusú cselekmény előkészülete¹⁵, ami a jelentős mennyiségre figyelemmel megszerzéssel elkövetett kábítószerrel visszaélésnek minősül. A II. r. vádlott forgalomba hozatallal követte el a kábítószerrel visszaélést. A III. r. vádlott bűnszegélyként követte el a megszerzéssel elkövetett kábítószerrel visszaélést, mivel ő csupán a csomag átvételére kapott megbízást, az átvétellel azt segítette elő, hogy az I. r. vádlott a kábítószerrel birtokba vegye.

A 3.Bf.10/2007/32. számú ügy tényállása lényegében azonos, abban annyi különbség fedezhető fel, hogy az I. r. vádlott nem a helyszínen várta a kábítószer átadását, ez azonban érdemi eltérést nem jelent, hiszen a lényeg az, hogy egyik esetben sem jutott el a kábítószer a megrendelőhöz. Ennek ellenére ebben az ügyben eltérő jogi következtetésre jutott az ítélőtábla: az I. r. vádlott a II. r. vádlott által elkövetett forgalomba hozatal felbujtója volt, mivel ő szervezte meg a találkozót, hogy azon a II. r. vádlott a kábítószerrel átadja a III. r. vádlottnak. A III. r. vádlott a kábítószerrel nem elfogyasztás, hanem továbbadás érdekében szerezte meg, ezen tevékenységét a kábítószer átvételével, majd az I. r. vádlottal megbeszélte, ezt követő találkozára indulással megkezdte, azonban azt nem fejezte be a rendőri intézkedés miatt. Cselekménye ezért a forgalomba hozatallal elkövetett kábítószerrel visszaélés kísérletének minősül.

Az I. r. vádlott cselekményének minősítése során abból kell kiindulni, hogy ő rendelte meg a kábítószerrel, és ahhoz ugyan nem jutott hozzá, de ő az, aki rendelkezett a kábítószerrel akkor, amikor megszabta az eladónak, hogy kinek kell azt átadnia. Hasonlóan a kábítószer-csempészetnél tárgyalt megbízó helyzetével, az I. r. vádlott kezébe nem jutott el a kábítószer, de a közvetítőnek való átadástól kezdve ő volt az, aki azon rendelkezési jogot gyakorolt. Így magatartása – az előző részben kifejtettek alapján – megszerzésnek minősíthető.

Az I. r. vádlott magatartását nem lehet a II. r. vádlott által elkövetett forgalomba hozatalhoz kapcsolódó felbujtásként értékelni, hiszen annak feltétele lenne, hogy a II. r. vádlott korábban semmilyen formában ne foglalkozzon kábítószer-kereskedéssel, amire viszont nincs utalás a határozatokban. Ezen túl, ha a

¹³ Korona Lajos: „A nyomozás felügyeleti gyakorlati kérdései a kínálati oldali kábítószer-bűncselekményekkel kapcsolatos ügyek nyomozása során” *Ügyészek Lapja* 2013/5. 29–30. o.

¹⁴ Hasonló érvelés olvasható a 2.Bf.6/2016/37. számú határozatban, azonban ott a megszerzést az országba behozatal szükségszerű velejárójának tekintette az ítélőtábla.

¹⁵ A határozat indokolásából nem derül ki, hogy a vádlott a forgalomba hozatal vagy a kereskedés előkészületét követte el: „A kábítószer mennyiségéből következik, hogy azt az I. r. vádlott vagy forgalomba hozni kívánta, vagy kereskedett volna azzal.”, „[Az I. r. vádlott] megszerzéssel történő kábítószerrel visszaélés büntetést valósította meg, mely az előkészületnek rendszerinti elkövetési magatartása. E nélkül kereskedni nem lehetséges.”

vevő a kábítószer átadójának felbujtója lenne, a megszerzéssel elkövetett kábítószer birtoklása csak rendkívül szűk körben lenne megállapítható, az minden esetben a kábítószer-kereskedelem felbujtásaként lenne értékelendő.

A III. r. vádlott magatartását illetően mindenben irányadók a kábítószer-csempész tevékenységről kifejtettek, ami alapján nála is kizárható a kábítószer-kereskedelem, továbbá a megszerzés és tartás elkövetési magatartások megvalósítása. Azonban így sem a kábítószer-kereskedelem, sem a kábítószer birtoklása tényállásai nem tartalmazznak olyan elkövetési magatartást, amit a közvetítő megvalósított volna, amiből egy következtetés adódhat: magatartása az I. r. vádlott által megvalósított megszerzéshez kapcsolódó bűnsegély. Ha az I. r. vádlott részéről a forgalomba hozatali szándék megállapítható, és így magatartása kimeríti a forgalomba hozatal kísérletét, a III. r. vádlott magatartása az ehhez kapcsolódó részesi magatartásként értékelendő.

Hangsúlyozni szükséges, hogy a fenti minősítések kizárólag akkor állnak meg, ha a kábítószer megszerzője rendelkezik úgy, hogy a kábítószer az általa beszerzett személynek kell átadni. Amennyiben az eladó az, aki beszerzi a közvetítőt, ő az, akinek a közvetítő segítséget nyújt, vagyis a közvetítő magatartása a megkísérelt átadáshoz vagy forgalomba hozatalhoz kapcsolódó bűnsegélyként minősítendő. Ahogy a kábítószer-csempészetnél, itt is utalni kell arra, hogy amennyiben a kábítószer átadásában érintett személyek (a fenti példákban az I. és II. r. vádlottak) terhére a kereskedés állapítható meg, és a közvetítő erről tud, ő is a kereskedésnek lesz az önálló tette.

Látható, hogy a kábítószer megvásárlója által beszerzett futár tevékenysége lényegében mindenben párhuzamot mutat a kábítószer-csempész tevékenységével, és az eltérő minősítést az indokolja, hogy a jogalkotó a csempészet esetén külön elkövetési magatartásokat fogalmazott meg, míg a kábítószer belföldön történő szállítása kapcsán ez elmaradt. A szabályozás akkor lenne következetes, ha a kábítószer birtoklása egyik elkövetési magatartása lenne a „szállít”.

2.4. Marihuánatermesztés

A marihuánaültetvény leleplezése a hatóságok részéről általában megszokott forgatókönyvet követ, aminek egyik visszatérő eleme, hogy az ültetvényen korábban megtermelt és onnan már elszállított kábítószer további sorsa felderítetlen marad. Erre a problémára két megoldást dolgozott ki az ítéletábra, amelyek nagyjából azonos gyakorisággal köszönnek vissza a határozatokban.

A 7.Bf.125/2014/10. számú határozat terjesztői típusú magatartásra vont következtetést: az ültetvény nagyságából, az ingatlan hosszú időn keresztül tartó kannabisz ültetvény üzemeltetésére történő átalakításából, és a leszüretelt, majd a vádlott által ismeretlen személynek átadott kábítószer mennyiségéből egyér-

telműen arra lehet következtetni, hogy a kannabisz termesztése kereskedelmi céllal történt. A vádlott tudatának át kellett fognia, hogy az ilyen mennyiségű, általa megtermelt és az eljárás során fel nem derített kilétű személyeknek átadott kábítószer nyilván be fog kerülni a kereskedelmi forgalomba, a vádlott azt nem saját fogyasztására termelte, és a tőle átvevő személy sem fogyaszthatta el. Mindezek alapján az ítéletábra egyetértett az elsőfokú bíróságnak a kereskedésre vont jogi következtetésével¹⁶.

A 10.Bf.195/2014/70. számú határozatban az ítéletábra részletesen elemezte azt, hogy a „termesztés” elkövetési magatartás mikor állapítható meg. Kifejtette, hogy amennyiben az úgynevezett kertészek magatartását önmagában vizsgáljuk, cselekményük minősülhetne termesztéssel elkövetett kábítószerrel visszaélésként. Az ügyben a kereskedési láncolat másik vége, az értékesítés és felvásárlás nem került feltárára, de nyilvánvaló, hogy az ügyben szereplő mennyiségű marihuána kereskedelmi céllal került termesztésre. Erre megalapozott következtetés vonható abból, hogy annak mennyi volt a mennyisége, továbbá hogy a vádlottak a cselekményhez szükséges szervezethez jártak el. A jelentős mennyiség alsó határát mindegyik helyszínen többszörösen meghaladta a lefoglalt növények mennyisége, abból, hogy különböző fejlettségi fázisban levő növények kerültek lefoglalásra, a folyamatos termesztésre lehet következtetni. A kereskedést támasztja alá az is, hogy a 15 ingatlan havi bérleti díja igen jelentős volt, valamint az a körülmény, hogy a vádlottak nem is voltak kábítószer-fogyasztók. Akik az ültetvények gondozásában működtek közre, tudomással bírtak a szervezethez, valamint arról is, hogy az ültetvényen belül különböző korú növények voltak, amelyeket időnként leszüreteltek, elvittek, helyükön újat telepítettek. Ezek a vádlottak a nagyobb jövedelem reményében jöttek Magyarországra, és vállalták el a munkát, őket nyilván kihasználták a társaik, és a tényleges nyereségből csak kisebb mértékben részesültek, de azt a tudatuk átfogta, hogy az általuk termesztett, gondozott kábítószer eladásra kerül.

Az ítéletábra ezeket a körülményeket vetette össze az 1/2007. BJE határozat azon iránymutatásával, amely szerint a kereskedés céljából történő termesztés, illetve az ebben való részvétel is megvalósítja a kereskedéssel elkövetett kábítószerrel visszaélést, továbbá a kereskedés céljára történő megszerzés önmagában akkor is a kereskedés körébe tartozik, ha ahhoz többlet magatartás nem kapcsolódik, azaz tényleges értékesítésre nem kerül sor. Mindezek alapján az ítéletábra azt állapította meg, hogy a növények termesztését végző vádlottak cselekménye is a kereskedés elkövetési magatartás alá vonható.

¹⁶ A másodfokú határozat szerint a „törvényszék meggyőző indokát adta annak (...), hogy az I. r. vádlottak a cselekményét miért kábítószer-kereskedelem büntetnének minősítette a Btk. 176. § (1) bekezdés I. fordulat és (3) bekezdés alapján”. A felhívott törvényhely a „kínál” elkövetési magatartást tartalmazza, ehhez képest az elsőfokú ítéletből egyértelműen kitűnik, hogy a bíróság a IV. fordulat szerint minősítette a vádlott cselekményét.

A 3.Bf.284/2013/30. számú határozatban hasonló tényállás mellett más következtetésre jutott az ítélet-tábla. Kifejtette, hogy a terheltek értékesítésére vagy más személyek ilyen tevékenységéhez kapcsolódó magatartására (raktározásra, csomagolásra, szállításra) vonatkozó tényszerű adatok nem álltak rendelkezésre, önmagában pedig a jelentős hatóanyag-tartalmú kábítószer termesztéséből nem következik az a feltételezés, hogy a vádlott a kábítószerrel nem saját céljára szánja, hanem forgalomba kívánja hozni vagy kereskedni akar vele. Ez a felfogás ellentétes azzal a jogalkotói akarattal, amely minősített esetként súlyosabb büntetéssel fenyegeti a jelentős, illetve különösen jelentős mennyiséget termeszto elkövetőt. A nyomozás során egyetlen személyt sem derítettek fel, aki kábítószerrel vásárolt volna a vádlottaktól, a vádirat egyik vádlottnál sem tette a vád tárgyává, hogy a természetesen túl az értékesítés érdekében bármilyen további magatartást tanúsított volna, így a kábítószer készletezése, raktározása, csomagolása, kiadagolása, árusítása terén cselekvőséget nem írt le. Mivel a vádlottak a régi Btk. 282/A. § (1) bekezdésében szabályozott elkövetési magatartások egyikét sem kezdték meg, a terjesztői típusú bűncselekmény stádiuma előkészületi szakban rekedt¹⁷, vagyis a termesztésért tartoznak felelősséggel.

Ugyanerre a következtetésre jutott az ítélet-tábla az 1.1. pontban már hivatkozott 3.Bf.452/2013/35. számú határozatban. Ebben az ügyben a 10.Bf.195/2014/70. számú határozatban írt körülmények szinte mindegyike azonosítható, ennek ellenére az ítélet-tábla fogyasztói típusú magatartásban mondta ki a vádlottak bűnösségét elsősorban arra alapítva a minősítést, hogy a tetten érés előtti négy szüret során betakarított marihuánát „a nyomozó hatóság nem foglalta le, elrejtési helye ismeretlen maradt”. A kereskedést azért nem tartotta megállapíthatónak, mert a tényállás nem jelöl meg olyan személyt, akinek a vádlottak a kábítószerrel értékesítették volna, ennek megállapítására a nagy mennyiségű kábítószer, mérleg, csomagolóanyagok, kávédaráló alapján még következtetés útján sem kerülhet sor. Kifejtette továbbá, hogy önmagában a nagy mennyiségű marihuána termesztéséből feltételezhető, hogy a természető azt nem saját céljára szánja, hanem forgalomba kívánja hozni. Ha valaki nagy tételben természet marihuánát, nem az tételezhető fel, hogy azt rendszeres hasznoszerzés végett kis tételekre porciózva, közvetlenül a fogyasztóknak kívánja értékesíteni, éppen ellenkezőleg, a nagy tételben termesztett marihuána a nagy tételben történő forgalomba hozatal szándékát támasztja alá. Abból a körülményből, hogy volt szüret korábban, mely leszüretelt mennyiséget nem találták meg a szemle során, még nem következik, hogy az korábban értékesítésre került. A szüret nem a forgalomba hozatal vagy a kereskedés része, hanem a termesztés befejező mozzanata.

Lényegében azonos érvelést tartalmaz a 3.Bf.301/2013/14. számú határozat, ami a fentiek részletes kifejtésén túl a követendő joggyakorlatra nézve is tartalmaz iránymutatást. Először is rögzíti, hogy logikátlan az elsőfokú bíróság azon megállapítása, amely szerint annak az oka, hogy a korábban leszüretelt marihuánát a rendőrség nem találta meg, csak az lehet, hogy azt ismeretlen személyeknek eladták. „A magyar rendőrség ilyen tökéletes hatékonyságát a tárgyalt ügyek tapasztalatai nem támasztják alá. [A nyomozó hatóság tagjai] nem várták meg, hogy a vádlottak a megtermelt kábítószerrel átadják, vagy annak átadását (akár kicsi, akár nagy tételben) megkíséreljék, hanem mindezek kinyomozását megakadályozva idő előtt beavatkoztak. Ennek következtében a vádlottak által megtermelt és ismeretlen helyen raktározott, vagy ismeretlen személynek esetleg átadott kábítószer a fogyasztókhöz eljuthatott, a vádlottak felsőbb kapcsolatai pedig illegális tevékenységüket zavartalanul folytathatják. A bírói gyakorlat feladata többek között ennek megakadályozása is. Az in dubio pro reo alapelvet betartva kell ösztönöznie a nyomozó- és vádhatóságot, hogy a kereskedést, forgalomba hozatalt ne csak vélelmezzék, hanem leplezzék le, akadályozzák meg. A bizonyítékok nélküli vélelem elfogadása ugyanis azt jelenti, hogy a kábítószer a fogyasztókhöz eljut, legfőbb irányítói a hasznot zavartalanul élvezik annak árán, hogy néhány alacsony rangú növénytermeszto munkásukat esetleg beáldozzák. Az elsőfokú bíróság tehát (...) hibás döntése eredményeként támogatta ezt a sajnálatos nyomozati gyakorlatot, amelyet az ítélet-tábla a felülbírált ügyekben az előzőekben leírtak szerint rendszeresen kifogásol.”¹⁸

Szintén fogyasztói típusú magatartásra vont következtetést az ítélet-tábla a 3.Bf.367/2012/28. számú határozatban de más jogi érvek alapján. A határozat először azt rögzíti, hogy a IV-VII. r. vádlottak tudata átfogta, hogy az általuk megtermelt nagy mennyiségű, jelentős hatóanyag-tartalmú marihuána átadásra kerül, majd később már arról értekezik, hogy önmagában a jelentős hatóanyag-tartalmú kábítószer termesztéséből nem következik az a feltételezés, hogy a vádlott a kábítószerrel nem saját céljára szánja, hanem forgalomba kívánja hozni vagy kereskedni akar vele. Azt is kifejtette a határozat, hogy a vádirat egyik vádlottnál sem teszi a vád tárgyává, hogy az értékesítés érdekében bármilyen további magatartást tanúsított volna – így a kábítószer készletezése, raktározása, csomagolása, kiadagolása, árusítása terén cselekvőséget nem fejtettek ki – és ilyen konkrét tények hiányában a törvényszék is csak a vádon túlterjeszkedve állapíthatott volna meg történeti tényállást. Ezért a IV-VII. r. vádlottak

¹⁷ Az a határozat indokolásából nem derül ki, hogy melyik fordulat előkészületét látta megvalósulni az ítélet-tábla.

¹⁸ Az ügyész részéről ellentétes irányú nyomás helyeződik a nyomozó hatóságokra: „Egy történeti tényállás megfelelő jogi minősítésénél nagyon fontos, hogy a nyomozó hatóság „ne lőjön alá”, azaz egyértelműen kereskedelmi jellegű elkövetést ne minősítsen enyhébb alakzatnak pusztán azért, mert az ügyben konkrét (meghatározott személyek közötti, helyhez-időhöz köthető) kábítószer átadás-átvétel nem bizonyítható” *Korona Lajos: i. m. 28. o.*

magatartása csupán a kereskedés előkészülete, ami a mennyiségre figyelemmel beolvad a termesztésbe.

A kereskedést megállapító határozatok jogi érvelése teljes körű, így csupán utalok arra, hogy az 1.1. pontban részletesen kifejtettem, hogy a vádlottak által az elfogás előtt megtermelt, leszüretelt és az ültetvényről elszállított marihuána tekintetében mi alapozza meg azt a következtetést, hogy az értékesítésre került. Ez a következtetés vezet arra, hogy a vádlottak magatartását kereskedésnek minősítse a bíróság, hogy hiszen így mind a haszonszerzési szándék, mind a rendszeresség bizonyítható. Az is kifejtésre került korábban, hogy miért nincs relevanciája annak, hogy a vádlottak nem kis tételekre porciózva, illetve nem közvetlenül a fogyasztóknak kívánják értékesíteni a megtermesztett kábítószerrel.

A termesztést megállapító határozatok érvelésével több probléma is van, amelyek közül első helyen emelendő ki, hogy ezek a határozatok még egymáshoz képest sem következetesek: a 3.Bf.284/2013/30. számú határozat szerint önmagában a jelentős hatóanyag-tartalmú kábítószer termesztéséből nem következik az a feltételezés, hogy a vádlott a kábítószer forgalomba kívánja hozni vagy kereskedni akar vele; ehhez képest a 3.Bf.452/2013/35. számú határozat azt fejt ki, hogy önmagában a nagy mennyiségű marihuána termesztéséből feltételezhető, hogy a termesztő azt forgalomba kívánja hozni.

Utalni kell arra is, hogy az ítélet tábla érvelésével szemben a szüret nem a termesztés befejező mozzanata, ugyanis a termesztés akkor befejezett, amikor a növényi egyed önállóan életképes, így a szüretelés már a termesztés befejezettsége után jelentkezik. Ennek a megállapításnak az alapját – az ítélet tábla által más határozatokban pontosan idézett – BH 2003.459. számú eseti döntésben írtak képezik: a Legfelsőbb Bíróság a kannabiszmagokból kikelt növények rendszeres gondozását, trágyázását és öntözését, ami jól fejlett növényi egyedeket eredményezett, a termesztés befejezett alakzatként értékelte. A BH 2003.491. számú eseti döntésben hasonló értelmezés olvasható: „A növény termesztése esetén a bűncselekmény befejezettsége attól az időponttól kezdve állapítható meg, amikor a növény már önállóan fejlődik.”

Mindebből az következik, hogy a termés leszüretelése akkor, amikor azt utána szárítják, darálják, kisebb adagokba kimérik és csomagolják (vagyis olyan állapotba hozzák, hogy azt értékesíteni lehessen), már a terjesztői típusú cselekmény alá vonható. Ezt a következtetést alátámasztja az 1/2007. BJE határozat által követendőnek tekintett – és korábban már idézett – BH 2002.299. számú eseti döntés is.

További kérdés, hogy mi alapján állapítható meg a terjesztői magatartás előkészülete, ha az indokolás egyik kiindulópontja az, hogy önmagában a jelentős hatóanyag-tartalmú kábítószer termesztéséből nem következik az a feltételezés, hogy a vádlott a kábítószerrel nem saját céljára szánja, hanem forgalomba kívánja hozni vagy kereskedni akar vele. Hiszen ha nincs

alap a terjesztői szándék megállapítására, az ilyen magatartás előkészülete sem állapítható meg.

Az is problémaként jelentkezik, hogy mi indokolja az utolsóként bemutatott ügyben a kereskedés előkészületének megállapítását, amikor az ítélet tábla a korábban hivatkozott hasonló tényállású ügyekben a forgalomba hozatal előkészülete mellett foglalt állást. Különösen problémás ez a minősítés annak figyelembevételével, hogy a tényállás szerint a megtermelt, jelentős hatóanyag-tartalmú marihuánát az I. r. vádlott vette át a termesztőtől, azt tőle a II. és III. r. vádlottak értékesítésre vették át, majd az általuk kiadagolt marihuánát ellenérték fejében eljuttatták a fogyasztóhoz, és a kábítószer eladásából hasznot realizáltak. Vagyis ebben az ügyben megtörtént a megtermelt kábítószer értékesítése, amit a korábbi – fogyasztói típusú magatartást megállapító – határozataiban az ítélet tábla vizsdatérően hiányolt. Ennek ellenére a marihuána termesztésében részt vevő személyek bűnösségét fogyasztói típusú magatartásban állapította meg, és arra sem adott magyarázatot, hogy ha a kábítószerrel megtermelő vádlottak cselekménye kereskedés előkészülete, a kábítószerrel tőlük átvevő és piacra dobó I. r. vádlott magatartása mi alapján minősül forgalomba hozatalnak.

2.5. Kábítószer-fogyasztás

A Btk. 178. § (6) bekezdése szerint, aki kábítószerrel fogyaszt, illetve csekély mennyiségű kábítószerrel fogyasztás céljából megszerez vagy tart, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Az ítélet táblai gyakorlatban a szubszidiaritás értelmezése következetes ugyan, de helytelen.

A határozatok egységesebb abban, hogy a szubszidiaritásra figyelemmel a csekély mennyiségre, fogyasztással vagy megszerzéssel, tartással elkövetett kábítószer birtoklását nem állapítják meg önállóan, ha az elkövető más kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményt is elkövetett, és annak sem tulajdonítanak jelentőséget, hogy a másik bűncselekmény kábítószerkereskedelem vagy a kábítószer birtoklása egy másik alakzata (pl. 3.Bf.161/2013/15., 3.Bf.168/2013/6., 3.Bf.284/2013/30., 4.Bf.121/2015/36.).

A határozatok többsége megelégszik a fentiek rögzítésével, de a 3.Bf.367/2012/28. számú határozatban részletesebben foglalkozott a problémával az ítélet tábla: a kábítószer fogyasztása alatt értendő az elkövető minden olyan magatartása, amely következtében a kábítószer a szervezetbe jut. Ebből következően és „a jogszabály szövegének értelmezéséből az Alaptörvény 28. cikkében meghatározott követelmény alapján” az állapítható meg, hogy a kábítószer-fogyasztás folyamata a korábban elkövetett cselekmény során a kábítószer szervezetbe juttatásának gyakoriságától, illetve hatóanyag-tartalmától függetlenül vétségként nyer értékelést. Ugyanakkor a fogyasztás szubszidiárius, azaz csak akkor állapítható meg, ha súlyosabb

bűncselekmény nem valósul meg. E körben „a nyelvtani értelmezés nem ad egyértelmű támpontot arra, hogy a jogalkotó szándéka szerint a Btk. Különös Részeinek bármely fejezetében vagy kizárólag az egészséget veszélyeztető XVII. fejezetben elhelyezett súlyosabb bűncselekményekről van-e szó”. Az ítéletábra a kérdést ugyan nem válaszolta meg, de azt rögzítette, hogy a fogyasztás, illetve a csekély mennyiség ilyen célból történő tartása a kereskedésbe beolvad.

Az ítéletábra téves jogértelmezése arra vezethető vissza, hogy nem ismerte fel, hogy a Btk. 178. § (6) bekezdése önálló törvényi tényállásként kezelendő, és nem foglalkozott azzal sem, hogy ezt a bűncselekményt milyen cselekményekkel lehet megvalósítani.

A probléma megoldásának kiindulópontja annak vizsgálata, hogy miért tekinthető külön tényállásnak a Btk. 178. § (6) bekezdése. Ezt a vizsgálatot az 1/2007. BJE határozatban írtak alapján lehet lefolytatni¹⁹: „jogalkotó a kábítószerrel visszaélés elkövetési magatartásainak az említett hat törvényi tényállásba történt szétosztásával – és ezáltal különböző büntetési tételkeret alá vonásával – egyértelmű különbséget tett az elkövetési magatartások társadalomra veszélyessége között. Döntően az elkövetési magatartások eltérő (...) jellege szerint (...)”.

Nem vitatható, hogy a Btk. 178. § (6) bekezdésében írt elkövetési magatartások eltérő jellegűek, hiszen a „fogyasztás” kizárólag itt szerepel, a tartás és a megszerzés pedig célzatos magatartásként került megfogalmazásra. Alapvetően ebből következik, hogy a jogegységi határozat rendszerében a Btk. 178. § (6) bekezdése külön törvényi tényállásként kezelendő, de nyilvánvalóan a szubszidiaritásnak sem lenne értelme másként.

A „fogyasztás” elkövetési magatartás értelmezése során abból kell kiindulni, hogy a törvény közvetlenül rendeli büntetni a fogyasztást, nem a megszerzést, előállításon, tartáson keresztül, és nem kapcsolódik hozzá csekély vagy jelentős mennyiség. Mindebből az a következtetés adódik, hogy fogyasztó esetén nem kell visszamenni a fogyasztást megelőző megszerzésre vagy tartásra, hanem a fogyasztásban kell megállapítani a vádlott bűnösségét, és nem lesz jelentősége a már meg nem levő, elfogyasztott mennyiségnek.

A „fogyasztás céljára megszerez és tart” fordulatok esetén az igényel magyarázatot, hogy az érintett részmennyiségek összegezhetőek-e az 1/2007. BJE határozat iránymutatása alapján. A jogegységi határozat II. pontja szerint a BH 1989.304. számú eseti döntés folytán kialakult gyakorlat nem irányadó. A kérdéses határozat úgy foglalt állást, hogy „a kábítószer fogyasztójának esetében az egy alkalommal fogyasztás céljából az elkövető birtokában ténylegesen együtt levő kábítószer mennyisége az irányadó”. A jogegységi határozat szerint az akkor hatályos szabályozásra figyelemmel – ami a nem forgalomba hozatal céljából, cse-

kély mennyiségre történő készítést, megszerzést, illetve tartást kezelte privilegizált esetként – tartható volt ez az álláspont, azonban a szabályozás alapvetően változott azóta. A Legfelsőbb Bíróság érvelése szerint a kérdést a célzat vizsgálata alapján lehet eldönteni: „Célzatos magatartás esetében nyilvánvalóan a kifejtés pillanatában rögzül a mennyiségre vonatkozó szándék. Következésképpen, ha az ilyen elkövetési magatartás ismétlődik, akkor az alkalmankénti mennyiség – és nem pedig az össz mennyiség – irányadó a bűncselekmény minősítése szempontjából.”

Nem lehet vitás, hogy az új Btk. 178. § (6) bekezdése célzatot tartalmaz, hiszen a fogyasztás céljára történő megszerzést és tartást rendeli büntetni. A jogegységi határozat indokolásából így az következik, hogy a BH 1989.304. számú eseti döntésben rögzítettek ismét alkalmazhatóak, vagyis az egy alkalommal fogyasztás céljából az elkövető birtokában ténylegesen együtt levő kábítószer mennyisége az irányadó. Erre figyelemmel a kábítószer-fogyasztó bűnösségét – több rész-cselekmény esetén – folytatólagosan elkövetett kábítószer birtoklása vétségében kell megállapítani.²⁰

Mindezek alapján látható, hogy a Btk. 178. § (6) bekezdésében írt tényállás alapjául szolgáló cselekmények más jellegűek, mint a kábítószer birtoklása, illetve a kábítószer-kereskedelem megállapítására alapot adó cselekmények, aminek a szubszidiaritás értelmezése során alapvető jelentősége van.

A szubszidiaritás a büntetőjog alapvető dogmatikája szerint a látszólagos alaki halmazat feloldásának egyik módja, vagyis az kizárólag akkor értelmezhető, ha egy cselekmény több bűncselekmény törvényi tényállását meríti ki.

Az ítéletábra az általa elbírált ügyekben tipikusan akkor hivatkozott a szubszidiaritásra, és mellőzte a vétség külön megállapítását, amikor a vádlott egyik cselekménye jelentős mennyiségű kábítószerre elkövetett terjesztői típusú magatartás volt²¹, a másik pedig az egyszeri kábítószer-fogyasztásból vagy a vádlottnál talált csekély mennyiségű kábítószerből adódó fogyasztói típusú vétség volt.

Ilyen körülmények mellett a szubszidiaritásnak nincs jelentősége, hiszen a kábítószer-kereskedelem megállapítására vezető cselekmény és a fogyasztási cselekmény nem tekinthető egy cselekménynek. Ennek az az alapvető oka, hogy a két cselekmény tipikusan időben és térben is elkülönülve jelentkezik, továbbá hogy a kereskedési vagy forgalomba hozatali célból megszerzett kábítószer nem lehet fogyasztás

²⁰ Ezzel ellentétes állásfoglalást tartalmaz a 3.Bf.220/2014/23. számú határozat: „A 2012. évi C. törvény 178. § (6) bekezdés szerinti jogi szabályozás kizárólag a fogyasztás céljából történő megszerzés és tartás esetében rendelkezik akként, hogy a kábítószer csekély mennyiségű lehet. Amennyiben a fogyasztásként értékelte cselekmények folyamatossága, az elkövetési időpontok közötti rövid idő, az egységes akaratelhatározás és az egy eljárásban elbíráltóság lehetősége megállapítható (...), a magatartások a természetes egység körébe tartoznak, mely a rendbeliség és a folytatólagosság megállapítását is kizárja.”

²¹ A probléma szempontjából annak nincs relevanciája, ha a terjesztői típusú magatartás előkészülete miatt állapította meg fogyasztói típusú magatartásban a bűnösséget.

¹⁹ A jogegységi határozat ugyan a régi Btk. tényállásait elemzi, de nincs ok az ott írt jogértelmezés elvetésére.

céljára megszerzett vagy tartott kábítószer. És mivel a szubsidiaritás megállapításának az alapvető feltétele az, hogy egy cselekményt valósítson meg az elkövető, ilyen esetekben a Btk. 178. § (6) bekezdésében írt vétés és a súlyosabb megítélésű bűncselekmény valóságos anyagi halmazatban történő megállapítására sor kerülhet.

Ugyanerre az álláspontra helyezkedett a kommentár- és tankönyvirodalom is: a Btk. 178. § (6) bekezdésében írt cselekmény akkor állapítható meg, ha „a fogyasztás vagy a kábítószernek ilyen célból megszerzése, illetve tartása során, azzal összefüggésben nem valósít meg az elkövető súlyosabban büntetendő elkövetési magatartást. Így például nem ez, hanem a Btk. 179. § (1) bekezdés a) pontja szerinti bűncselekmény valósul meg, ha a tizennyolcadik életévét betöltött elkövető tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával szerzi meg saját fogyasztása céljából a kábítószeret.”²²

3. Bűnszervezet

A kábítószer kereskedelmével kapcsolatos cselekmények lebonyolítása általában szervezetséget igényel, így gyakran merül fel a bűnszervezetben történő elkövetés kérdése. Megjegyzésre érdemes, hogy a szervezett bűnelkövetés „lazább” formája, a bűnszövetség a határozatokban fel sem merül (maga a szó is csak egy határozatban szerepel), pedig azokban az esetekben, ahol a bűnszervezet nem volt megállapítható, de a vádlottak magatartására a szervezetség volt jellemző, legalábbis vizsgálatra érdemes a bűnszövetség kérdése²³.

A 3.Bf.34/2009/16. számú határozat szűkszavúan annyit állapít meg, hogy a tényállásban rögzített elkövetési idő elegendő a hosszabb időre szervezetség megállapításához, több mint három személy vett részt a bűncselekmény elkövetésében, az összehangolt működés nem kétséges, továbbá az irányadó tényállás tartalmazza a 4/2005. BJE határozatban és a BH 2007.3. számú eseti döntésben megkívánt fogalmi elemeket. Ezen fogalmi elemeknek az ügyben megállapított konkrét tényekre vetítése elmaradt, így a határozatból általános érvényű megállapítások nem olvashatók ki.

Az ítéletábra a 10.Bf.195/2014/70. számú határozatban a szervezeten belüli alá-fölérendeltség hiánya miatt mellőzte a bűnszervezetben elkövetés megállapí-

tását, és ezen körülmény vizsgálatát helyezte a középpontba akkor is, amikor összefoglalta az álláspontját a 3.Bf.367/2012/28. számú határozatban:

A bűnszervezet törvényi meghatározásából egyértelmű, hogy a csoport minimális létszámának meghatározottsága, szervezetsége, összehangolt működése ténykérdés, míg a szervezett működés hosszabb időtartamára és a csoport céljára a tényállás értékelésével lehetséges következtetést vonni. Olyan tények szükségesek, amelyek egyértelműen mutatják, hogy nem csupán a vád tárgyául szolgáló bűncselekmények elkövetése volt szervezett, hanem magának a csoportnak a működését is jól szervezetség és összehangoltság jellemezte. A kábítószerrel visszaélés olyan bűncselekmény, amely rendszerint feltételez egyfajta szervezetséget, ritka azonban ezen ügyekben, hogy az elkövetés bűnszervezet formájában valósul meg. A csoport olyan rendkívül magas szinten összehangolt működése, amely e társas elkövetési formát megalapozza, leginkább a nemzetközi hálózat kontinenseken átívelő kábítószer-kereskedelme esetén volt megállapítható.

A határozatban vizsgált ügyben az I. r. vádlott koordinálta a kábítószer termesztését, és juttatta el a leszűretelt, megszártott marihuánát értékesítésre. Ennek zavartalan és eredményes lebonyolítása szervezést igényelt, ez azonban – az ítéletábra érvelése szerint – a hasonló közegészséget sértő bűncselekmények esetében jellemzőnek mondható. Az I. r. vádlottnak a társai nem voltak alárendeltek, sem a termesztést, sem az értékesítést végző vádlottakat nem utasította, a csoport tagjai közötti hierarchia nem nyert bizonyítást. Elképzelhetetlen, hogy a kábítószer megtermesztő, előállító személynek ne legyen értékesítési vonala, és ha ez önmagában kimerítené a bűnszervezet kritériumait, minden ilyen bűncselekmény kizárólag bűnszervezetben valósulhatna meg. Nem állapítható meg, hogy a vádlottak olyan csoportot alkottak volna, amely a konspiráció szabályai szerint működött úgy, hogy benne elkülönült a vezetői és a végrehajtói szint, és ezen belül is differenciálódott volna az egyes tagok helyzete.

Látható, hogy az ítéletábrái gyakorlat a csoport szervezetségét, a hierarchikus viszonyok meglétét a bűnszervezet alapvető jellemzőjeként tételezte. Ehhez képest 11.Bf.202/2014/23. számú határozatban rövid indokolással vetette el az elsőfokú bíróság erre építő álláspontját: a bűnszervezet törvényi fogalma sem az elkövetéskor, sem az elbíráláskor hatályos büntető törvény szerint nem tartalmazza a hierarchikus kapcsolatok létét mint a bűnszervezet törvényi kritériumát. A 4/2005. BJE határozat is kifejezetten rámutat arra, hogy a Btk. rendelkezései nem tesznek különbséget a bűnszervezeten belüli cselekvés hierarchiája („posztjai”), aktivitása, intenzitása szempontjából, ezek a büntetés kiszabása körében értékelendő körülmények.

Az utóbbi döntés több okból vitatható. A bűnszervezet már csak a nevéből adódóan is szervezetet feltételez, nem csupán három vagy több ember együtt cselekvését, így a hierarchia megléte értelemszerű.

²² Karsai Krisztina (szerk.): i. m. Online hozzáférés a Btk. 178. §-ához kapcsolott kommentárhoz. Megerősíti ezt az álláspontot Horváth-Lévay (szerk.): i. m. 125. o.

²³ Az tény, hogy a törvényszéki hatáskörbe tartozó kábítószer-kereskedelem esetében a kábítószer mennyisége mindig jelentős, így a bűnszövetség nem minősítő körülmény. Ennek ellenére a vizsgálata fontos lehet, hiszen több esetben alapeseti mennyiséget állapítottak meg a tényállásban a bíróságok, amely esetben a Btk. 176. § (2) bekezdésében írt minősítő körülmények ismét relevánsak lehetnek. Ezen túl arra is figyelemmel kell lenni, hogy az 56. BK vélemény iránymutatásból következően a büntetés kiszabása körében ezt az elkövetési módot a súlyosabb minősítés mellett is nyomatékos súlyosító körülményként kellene értékelni.

Ennek a vitatása elmosza a különbséget a bünszervezet fogalmában szereplő „csoport” és a bünszövetség fogalmában olvasható „szervezett elkövetés” között. Ezt az értelmezést támasztja alá többek között a nemzetközi kitekintés is, így például az ENSZ keretében kötött Palermói Egyezmény „strukturált csoport”-ként írja le a bünszervezetet, az EUROPOL fogalomhasználatára szerint pedig a bünszervezet „az irányítás, fegyelem valamilyen formájában” működik. Arra is utalni kell, hogy a 4/2005. BJE határozat nem tagadja a hierarchia létét, az idézett megállapításból csupán annyi következik, hogy a bünszervezetben cselekvő elkövetővel szemben a bünszervezetben elkövetés jogkövetkezéseit attól függetlenül kell alkalmazni, hogy milyen posztot töltött be a szervezeten belül. Végül figyelemmel kell lenni a kriminológiai kutatások eredményeire is: a bünszervezetet hierarchikus szervezeti struktúra jellemzi; a szervezett működés az adott csoporton belüli hierarchiát, működési elvet, akár a határozott rend, szabályok szerinti működés jelenti²⁴.

Ezt az érvelést azonban a Kúria sem tette magáévá: a 11.Bf.202/2014/23. számú határozatot felülvizsgálati eljárásban felülbíró Bfv.I.1800/2015/8. számú határozat rögzítette, hogy a bünszervezetnek nem törvényi kritériuma a hierarchikus kapcsolat.

4. Büntetés kiszabási tényezők

4.1. A kábítószer mennyisége

Mind a kábítószer-kereskedelem, mind a kábítószer birtoklása esetében a minősített és privilegizált esetek rendszerét alapvetően a bűncselekménnyel érintett kábítószer mennyisége határozza meg. Erre figyelemmel nem vitatható, hogy a határhoz közeli mennyiségeket enyhítő, illetve súlyosító körülményként kell értékelni. Ezt az ítéletábra következetesen alkalmazza, annak elvi alapjait több határozatában kifejtette, így például a 3.Bf.17/2009/7. számú határozat szerint, „a Fővárosi Ítéletábra nagy számban bírál felül olyan kiemelt tárgyi súlyú bűncselekményeket, amelyeket a jelentős mennyiség alsó határát több százszorososan, esetlegesen ezerszeresen meghaladó mennyiségű kábítószerre követnek el. Nem mellőzhető a vádlott által elkövetett cselekmény összevetése ezekkel, mert a törvényhozó a büntetéssel fenyegetettség mértékét a hatóanyag-tartalomhoz is igazította.”

Az azonban nem egyértelmű, a jelentős mennyiség alsó határának milyen mértékű átlépése tekinthető enyhítő vagy súlyosító körülménynek.

Azt, hogy a jelentős mennyiség alsó határát kis mértékben meghaladó hatóanyag-tartalom általában az enyhítő szakasz alkalmazását indokolja, több dönté-

sében is kifejtette az ítéletábra (többek között: 3. Bf.302/2010/29., 3.Bf.4/2010/7., 3.Bf.158/2007/11.). Azt azonban, hogy mi tekintendő „kis mértékben” történő meghaladásnak, nem részletezi a gyakorlat. Az egyes esetekből lehetne ugyan következtetéseket levonni, de azok nem mindig következtetések: a 3.Bf.314/2009/9. számú határozatban még a 2,3-szeres értéknél is eltúlzottan súlyosnak ítélte meg a törvényi minimumban meghatározott fegyházbüntetést, míg a 3.Bf.40/2010/19. számú ügyben a jelentős mennyiség kétszeresére figyelemmel ítélte meg úgy, hogy a törvényi minimumot meghaladó hat évi fegyházbüntetést áll arányban a cselekmény tárgyi súlyával.

Problémát okoz az alsó határt többszörösen meghaladó mennyiség értékelése, mivel ezen a téren határozott iránymutatásokkal ritkán lehet találkozni:

- a lefoglalt marihuána tiszta hatóanyag-tartalma a jelentős mennyiség alsó határát alig több mint háromszorosán haladta meg, ez nem minősül olyan mennyiségnek, aminek súlyosító hatása lenne, „ellenkezőleg az állapítható meg valamilyen vádlottnál, hogy a cselekményük alsó határ közeli” (3.Bf.100./2007/30.);
- az alsó határ „néhányszorosára” elkövetett cselekmény enyhítő körülménynek minősül (3.Bf.131/2010/8.);
- a büntetett előéletű vádlott az alsó határt ötszörösen meghaladó kábítószerre követte el a bűncselekményt, vele szemben az enyhítő szakasz alkalmazásának vagy a törvényi minimum kiszabásának nincs jogszabályi indoka (3.Bf.266/2011/25.);
- az I. r. vádlott esetében a jelentős mennyiség alsó határának kb. hétszeresét, a IV. r. vádlott esetében a jelentős mennyiség alsó határának kb. négyszeresét kitevő mennyiség az enyhítő szakasz alkalmazását indokolja (3.Bf.220/2013/23.);
- a tízszeres érték nem tekinthető kiugróan soknak, így „az eljárás tárgyát képező bűncselekmény nem olyan kiemelkedő tárgyi súlyú, hogy a büntetés lényeges súlyosítása szóba kerülhetne” (3. Bf.34/2009/16.);
- a jelentős mennyiség alsó határának tizenháromszorososa nem olyan súlyú arány, ami „egy rendkívül szigorú büntetés kiszabását indokolta volna” (3.Bf.200/2007/22.);
- a tizenháromszoros vagy tizenötösörös mennyiség sem tekinthető olyannak, ami súlyosító körülményként lett volna értékelhető (3.Bf.286/2009/15.);
- a kábítószer mennyisége a jelentős mennyiség alsó határának huszonegyszerese, így a cselekmény „nem kirívóan társadalomra veszélyes”, azonban a tiszta hatóanyag-tartalom a súlyosabb minősítést megalapozó mennyiség alsó határát „jóval meghaladja”, és „ezt a körülményt a büntetés kiszabása körében is kifejezésre kell juttatni” (3.Bf.265/2011/9.);
- a jelentős mennyiség hússzorosát megközelítő

²⁴ Jámor Gellért: „A szervezett bűnözés és a kábítószer-kereskedelem kapcsolata” In Fazekas Marianna (szerk.): *Jogi tanulmányok* ELTE ÁJK Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2016. 140. és 143. o.

termesztés miatt a büntetési tétel alsó határának megfelelő, illetve azt fél évvel meghaladó tartamú fegyházbüntetés a követett bírói gyakorlathoz képest enyhe, azonban „lényeges súlyosításra nincs kellő indok” (3.Bf.284/2013/30.);

- a jelentős mennyiség alsó határát huszonhét-szeresen meghaladó hatóanyag-tartalomra figyelemmel az enyhítő szakasz alkalmazása nem indokolható (3.Bf.170/2010/41.);
- súlyosító körülményként értékelendő, hogy a jelentős mennyiség alsó határát mintegy negyven-szeresen meghaladó kábítószerre követte el a bűncselekményt (3.Bf.216/2010/16.).

Határozott iránymutatást tartalmaz, de a fent idézettek alapján körvonalazódó rendszerbe nem illeszkedik a 3.Bf.76/2010/12. számú határozat, amiben az ítéletábra a súlyosító körülmények köréből mellőzte a jelentős mennyiség alsó határát több mint ötször meghaladó mennyiségű kábítószerre történő elkövetést, mivel „e körülmény csak akkor minősülhet súlyosítónak, ha a jelentős mennyiség alsó határát legalább százszorosan meghaladja a kábítószer hatóanyaga”. Nem illeszkedik a rendszerbe a 10.Bf.195/2014/70. számú határozat sem, ami szerint súlyosító körülmény a jelentős mennyiség alsó határát „többszörösen” meghaladó kábítószer mennyiség. Végül utalni kell az 5.Bf.16/2016/29. számú határozatra, ami a Btk. hatálybalépése folytán megváltozott jogi környezetre reagált: „a kábítószer-kereskedelem esetén a minősített esetek között kizárólag a jelentős mennyiség került szabályozásra, következésképpen a különösen jelentős mennyiségre elkövetés súlyosító körülmény”.

Ahhoz, hogy tisztázni lehessen a kábítószer mennyiségének a büntetés mértékére gyakorolt hatását, először azt kell megállapítani, hogy mi tekinthető az átlagos mennyiségnek. Erre azért van szükség, mert amikor a jogalkotó egy bűncselekmény büntetési tételkeretét meghatározza, annak tipikus tárgyi súlyából indul ki, a tételkeret középértékét az ilyen cselekmények jelölik ki, és a büntetési tételkeret alsó határához közeli büntetést az ehhez képest csekélyebb, a tételkeret felső határát közelítő tartamú büntetést pedig az átlagosnál nagyobb tárgyi súlyú cselekmények indokolhatnak. A kábítószer-kereskedelem elbírálása során persze alapvető problémaként jelentkezik, hogy a jelentős mennyiségnek nincs felső határa.

Az ítéletábra a legtöbb határozatában azzal indokolja a büntetés enyhítését, hogy nagy számban bírál felül olyan ügyeket, amelyekben a kábítószer mennyisége a jelentős mennyiség alsó határát több száz- vagy ezerszeresen meghaladja, „nem ritka” a több ezerszeres mennyiség sem. Ezt az állítást a vizsgált ügyek jellemzői nem támasztják alá: 26 ügyben (az összes vizsgált ügy 17,1%-a) nem haladta meg a hatóanyag-tartalom a jelentős mennyiség alsó határát, 86 ügyben (56,6%) maximum tízszerese volt annak, 26 ügyben (17,1%) esett tízszeres és százszoros mennyiség közé, százas nagyságrend 12 (7,9%), ezres nagyságrend 2 (1,3%) eset-

ben volt. Vagyis a százas és ezres nagyságrendben az ügyek kevesebb mint 10%-ában találkozni, így azok az ítéletábrái gyakorlatban is inkább kivételesnek mondhatók (de legalábbis túlzóak a „rendszeresen előfordul” vagy a „nagy számban találkozni” kifejezések). Ehhez képest aránytévesztésnek tűnik a jelentős mennyiség alsó határát akár tízszeresen is meghaladó mennyiséget enyhítő körülményként értékelni, hiszen az ügyek jelentős részében (közel háromnegyedében) még ezt a mértéket sem éri el a cselekménnyel érintett kábítószer mennyisége.

Azzal egyet lehet érteni, hogy a jelentős mennyiség alsó határát csekély mértékben meghaladó mennyiség felveti az enyhítő szakasz alkalmazásának a lehetőségét, de annak automatikus alkalmazása a jogalkotói akarat ellen hatna. Ugyanis a jogalkotó a mennyiségi határokhoz igazított büntetési tételekkel azt az akaratát juttatta kifejezésre, hogy az adott mennyiséget meghaladó kábítószer esetében a főszabály szerint kiszabható szabadságvesztés büntetés minimális mértéke a büntetési tételkeret alsó határa legyen. Ha minden olyan esetben az enyhítő szakasz alkalmazása lenne a főszabály, amikor a jelentős mennyiség alsó határát csekély mértékben haladja meg a bűncselekménnyel érintett kábítószer mennyisége, a büntetési tételkeretet tágítaná általános érvénnyel a bírói gyakorlat.

Mindebből azt a következtetést lehet levonni, hogy a kábítószer mennyisége önmagában nem indokolhatja az alsó határ átlépését, de egyéb enyhítő körülményekkel együtt már lehet ilyen hatása. Ez a gyakorlat illeszkedik a Kúria által követett büntetés kiszabási gyakorlatba is. A BH 2003.182. számon közzétett eseti döntés alapjául szolgáló ügyben a terhelt a jelentős mennyiség alsó határát „nem számottevő mértékben” meghaladó mennyiségű kábítószerrel hozott be az országba. A Legfelsőbb Bíróság kifejtette, hogy a kábítószernek az országba behozatalával történt elkövetési magatartás jelentős veszélyességet hordoz magában, ezért a forgalomba hozatali célra is tekintettel nem indokolt az enyhítő rendelkezés alkalmazása.

Látható, hogy az átlagos tárgyi súlyú cselekmény esetében a kábítószer mennyisége nem haladja meg a jelentős mennyiség alsó határának tízszeresét. Ezt a tényt együtt értékelve a különösen jelentős mennyiség szabályozásával körvonalazható a követendő gyakorlat.

A kábítószer birtoklása öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha azt jelentős mennyiségű kábítószerre [Btk. 178. § (2) bek. b) pont], a tételkeret öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha a kábítószer mennyiség különösen jelentős [Btk. 178. § (2) bek. c) pont]. A Btk. 461. § (3) bekezdése alapján a különösen jelentős mennyiség alsó határa a jelentős mennyiség alsó határának tízszerese. Ebből az is következik, hogy a kábítószer birtoklása 5–10 éves tételkerettel meghatározott minősített esetén már a tízszeres mennyiség is a felső határnak felel meg, vagyis a tízszeres szorzót megközelítő mennyiséget

súlyosító körülményként kell értékelni ennél a bűncselekménynél²⁵.

Végül figyelemmel kell lenni az 56. BK vélemény iránymutatására is, ami szerint az az elkövetési mód, amit a törvény az egyes bűncselekményeknél minősítő körülményként értékel, más bűncselekményeknél általában súlyosító körülmény.

Mindebből az következik, hogy a jelentős mennyiség alsó határát legalább tízszeres mértékben meghaladó mennyiségű kábítószerre történő elkövetést súlyosító körülményként kell értékelni a kábítószer-kereskedelem esetében.

4.2. A kábítószer típusa

Az ítéltábla gyakorlatában több olyan döntés található, amely a bűncselekmény tárgyát képező kábítószer típusát büntetékiszabási tényezőként értékelte. Így az 1.Bf.299/2012/53. számú ügyben az ítéltábla azt fejtette ki, hogy „kisebb mértékben enyhítő körülmény, hogy a kábítószer, amelyre a vádlottak elköveték a cselekményt, nem a kemény drogok közé tartozik”. Hasonló érvelés olvasható a 3.Bf.84/2015/24. számú határozatban, ahol az ítéltábla az enyhítő körülmények között említette azt a tényt, hogy a cselekmény az egészségre kevésbé kockázatos kábítószerre került elkövetésre. Az 5.Bf.136/2015/35. és az 5. Bf.137/2015/16. számú határozatokban azért értékelte enyhítő körülményként az ítéltábla a kábítószer típusát, mert annál a hozzászokás veszélye – és ekként a védett jogi tárgy veszélyeztetésének nagysága – köztudomásúan viszonylag kisebb.

Ez a büntetékiszabási gyakorlat annak ellenére nem vált általánossá, hogy már húsz évvel ezelőtt is voltak nyomai²⁶, és már korábban is többen szorgalmazták a kábítószer fajtája szerint differenciált elbírálás igényét²⁷. Ezt az igényt megalapozza az uniós jog is: a tiltott kábítószer-kereskedelem területén a bűncselekmények tényállási elemeire és a büntetésekre vonatkozó minimumszabályok megállapításáról szóló 2004/757/IB kerethatározat (5) preambulumbekzdése szerint a büntetések szintjének meghatározásakor figyelembe kell venni olyan tényeket, mint az értékesített kábítószer típusa.

Tehát a kábítószer fajtája szerint differenciált büntetékiszabási gyakorlatnak vannak előzményei, jelen-

leg sem ismeretlen megoldás a gyakorlatban, továbbá mind az elméleti szakemberek, mind az uniós jog igényli azt.

Mindezzel együtt gondot okozhat az egyes kábítószerek kategorizálása, hiszen ebben a kérdésben nincs tudományos konszenzus²⁸, a jogszabályok pedig ilyen különbségtételt nem ismernek. Így kizárólag a köznap fogalomhasználathoz lehet nyúltni, ami viszont több kábítószer esetében nem ad kellő eligazítást, többek között az elsőként hivatkozott döntés alapjául szolgáló bűncselekménnyel érintett ecstasy esetében sem. Ezen túl nem látszik az elméleti háttére annak a megállapításnak, hogy a jogalkotó a kemény drogokat tekinti a szabályozás alapjának, és nem a könnyű drogokat, amiből pedig az következne, hogy a kemény drogra történő elkövetés súlyosító körülmény, a könnyű drog ténye viszont semleges hatású. Márpedig az a tény, hogy a legelterjedtebb kábítószer a könnyű drognak tartott marihuána²⁹, erre a megállapításra ad alapot.

4.3. Elszaporodottság

Az elszaporodottság a bíróságok által leggyakrabban hivatkozott súlyosító körülmény, amelynek a ténybeli alapjai azonban rendkívül ritkán kerülnek elő a határozatokban.

Az ítéltábla gyakorlatában fellelhetők olyan döntések, amelyek ezzel a gyakorlattal kívántak szakítani: „nem súlyosít az ilyen jellegű cselekmények elszaporodottsága, mert statisztikai adatokkal ezen megállapítás nem támasztható alá” (2.Bf.372/2011/18., 2.Bf.6/2016/37). Ehhez képest az ítéltábla a 3.Bf.84/2015/24. számú határozatban azt fejtette ki, hogy az elsőfokú bíróság helyesen döntött akkor is, amikor a hasonló jellegű bűncselekmények elszaporodottságát azt alátámasztó statisztikai adatok hiányában is súlyosító körülményként értékelte. Köztes megoldás olvasható az 5.Bf.135/2015/8. számú határozatban: „(...) egy bűncselekmény-típus elszaporodott voltának megítéléséhez nem szükséges statisztikai adatok felsorakoztatása, arra alapot nyújt az is, ha a tény köztudomású, vagy a bíróság hivatalos tudomásán alapul. Márpedig az ítéltábla ügyforgalmi adatai önmagukban is jelzik ennek a bűncselekménynek az évek óta változatlanul nagy arányát.”

A kérdés eldöntése során abból kell kiindulni, hogy a vádlott által elkövetett bűncselekmény elszaporodottságát a bíróság a büntetés kiszabása során a terhelt terhére értékeli, vagyis érvényesülnie kell a Be. 4. § (2) bekezdésében írt követelménynek. Ebből következően kizárólag akkor értékelhető az elszaporodottság súlyosító körülményként, ha az tényszerű ada-

²⁵ Ez a szabályozás az egyes cselekményekre kiszabandó büntetések egymáshoz viszonyított arányát jelentősen torzítja. A kábítószer-kereskedelem minősített eseteinél tipikusan az 5–10 éves keretek között szabják ki a bíróságok a büntetést, a tíz éves határ átlépése rendkívül ritka (a vizsgált ügyek közül háromban volt rá példa: két alkalommal 11 év, egyszer 15 év fegyházbüntetés). Ez egyszerűen azt is jelenti, hogy még a különösen jelentős mennyiség alsó határát is tíz- vagy százszorosan meghaladó mennyiségű elkövetett kábítószer-kereskedelemnél sem éri el a tipikus büntetés mértéke az elvileg csekélyebb tárgyi súlyú fogyasztói típusú cselekmény középértékét.

²⁶ Frech Agnes: „Kábítószerügyek a magyar bírói gyakorlatban” *Belügyi Szemle* 1997/11. 67. o., Csik Attila: „A Legfelsőbb Bíróság jogalkalmazói gyakorlatának alakulása különös tekintettel a jelentős mennyiség határainak változására és a jogszabály-módosításokra” *Büntetőjogi tanulmányok* 2005/6. 156. o., 166–168. o.

²⁷ Rupa Melinda: „A kábítószer-probléma nemzetközi és hazai büntetőjogi szabályozásának áttekintése és a jogalkalmazói gyakorlat alakulása” *Büntetőjogi tanulmányok* 2000/2. 159. o., Csik Attila: *i. m.* 146. o.

²⁸ A vita főbb állomásait és az ütköztetett érveket foglalja össze *Sinádó Máté: Jelenkori drogpolitikai Magyarországon és Európában, tengerentúli kitekintéssel*. http://jog.unideb.hu/documents/doktori_nyilvanosvita/sivadomate-ertekeznyilvanos_titkosított.pdf Debrecen, 2015. 90–108. o.

²⁹ A Nemzeti Drog Fókuszpont 2015-ös éves jelentése az EMCDDA számára. 23. o.

tokkal alátámasztható. Azt, hogy pontosan milyen adatok kell figyelembe venni, az 56. BK vélemény határozza meg: a bűncselekmények elszaporodottsága akkor súlyosító körülmény, ha a köztudomás szerint az ügyben elbírált vagy az ahhoz hasonló bűncselekmények száma az elkövetéskor a korábbi időszakhoz képest lényeges emelkedést mutat, vagy ha a számuk az adott területen lényegesen magasabb volt az átlagosnál. Ezek konkrétan számszerűsíthető értékek, és mivel ma már a kriminálstatistikai adatok mindenki számára elérhetőek az interneten³⁰, nincs akadálya azok értékelésének az ítélelhozatal során.

Az ítéletábra az utolsóként idézett határozatában a saját ügyforgalmi adataiból, illetve a kábítószer-kereskedelemmel kapcsolatos ügyeknek a nagy arányából vonta le azt a következtetést, hogy az ilyen bűncselekmény elszaporodottak. Ez a megoldás több okból sem fogadható el.

A vádemelések számát rendkívül sok tényező befolyásolja, az adott bűncselekménytípus számának alakulása csupán egy ezek közül. Az összes ügyszám képesti arány azért sem irányadó, mert az arányszám azonos számú elkövetés/vádemelés esetén is nőhet abban az esetben, ha a többi ügy abszolút száma csökken – márpedig ügyszám-csökkenést akár a hatásköri szabályok változása is generálhat. Végül utalni kell arra, hogy a Fővárosi Törvényszék ügyforgalmi adatai³¹ a hivatkozott határozat állítását egyértelműen cáfolják:

	2011	2012	2013	2014	2015
peres érkezés	492	393	442	339	294
kábítószeres bűncselekmények érkezése	47	34	33	28	48
	9,5%	8,65%	7,46%	8,25%	16,32%

Az adatok azt mutatják, hogy az elmúlt években a kábítószeres ügyek érkezése a törvényszéki elsőfokú ügyek között nem érte el a 10%-ot, így már az az állítás is megkérdőjelezhető, hogy az ilyen ügyek aránya „nagy” lenne. Az is látható, hogy a kábítószeres ügyek arányának figyelembevétele hibás következtetésekre adhat alapot, hiszen 2013 és 2014 között csökkent ugyan az ilyen ügyek abszolút száma, azonban az összes peres ügyérkezés csökkenése meghaladta a kábí-

tószeres ügyek érkezéscsökkenésének a mértékét, így a kábítószeres ügyek aránya nőtt.

Mindemellett a hivatkozott határozat érvelése még a saját logikáján belül sem tartható. Mivel a határozat 2015. november 13-án kelt, a 2015. évi adatok nem relevánsak, hiszen az akkor érkezett ügyek a másodfokú bíróság előtt még nem jelentek meg. Így az ítéletábra az ügy elbírálásakor a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények számának csökkenését észlelhette, ami – a hivatkozott kollégiumi vélemény alapján – nem teszi lehetővé az elszaporodottság súlyosító körülményként való értékelését.

5. Vagyonekobbzás

A Btk. 74. § (1) bekezdés a) pontja alapján vagyonekobbzást kell elrendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyonra, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett. Az 1/2008. BJE határozat szerint a kábítószerrel visszaélés bűncselekményének elkövetőjével szemben a kábítószer értékesítésével összefüggő vagyonra vagyonekobbzást kell elrendelni, és az nem korlátozható az értékesítéssel elért nyereségre.

A gyakorlatban problémát jelent a már értékesített, le nem foglalt, becslés útján meghatározott mennyiségű kábítószer értékesítésével szerzett vagyon nagyságának meghatározása³². Az ítéletábra több ügyben alkalmazott vagyonekobbzást úgy, hogy az értékesített kábítószer ellenértéke tekintetében a becsült eladott mennyiségen kívül más adat nem állt a rendelkezésére. Ahogy az alábbi példákön látható, lényegében csak a számítás eredményét rögzítették a határozatok, az, hogy az milyen adatokon alapul, két határozat kivételével nem került kifejtésre.

A 3.Bf.146/2009/45. számú határozat annyit rögzít, hogy a vagyon nagyságrendje csak becsülhető volt, a legtöbb kábítószer értékesítésében részt vevő XX. r. vádlott értékesítéssel összefüggő vagyonát 6 millió Ft-ban, az I. pontban érintett vádlottakét 3 millió Ft-ban, a II. pontban érintett vádlottak tekintetében 2 millió Ft-ban, a IV. pontban érintett vádlottakét pedig 1 millió Ft-ban állapította meg.

A 3.Bf.243/2009/24. számú határozatban szintén becsléssel állapította meg az ítéletábra a vádlottak által értékesített kábítószer eladásából származó vagyon, illetve vagyoni előny összegét, a becslésnél figyelemmel volt arra, hogy a legtöbb kábítószer több éven keresztül I. r. és II. r. vádlottak értékesítették, tőlük külföldi valutát, forintot, nagy értékű aranytárgyakat és más értékes vagyontárgyakat foglaltak le. A kábítószer eladásából, vételéből származó becsült

³⁰ A teljesség igénye nélkül:

http://ugyveszseg.hu/?page_id=26569

<http://otthonterkep.hu/ingatlanterkep?s=elado&o=osszbun&lat=47.499401696551544&lng=19.063425064086914&z=13>

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Crime_statistics/hu

<http://birsogag.hu/kozerdeku-informaciok/statistikai-adatok/statisztika-fk-ff>

³¹ A peres érkezésre vonatkozó adatok a Fővárosi Törvényszék Büntető Kollégium vezetőjének 2015. évi kollégiumvezetői beszámolójából származnak, a kábítószeres bűncselekmények érkezésére vonatkozó adatokat a Fővárosi Törvényszék büntető lajstromából gyűjtöttem ki. A „kábítószeres bűncselekmények” megjelölés alatt a régi Btk. szerinti kábítószerrel visszaélést, továbbá a Btk. szerinti kábítószer-kereskedelmet és kábítószer birtoklását értem. A Fővárosi Ítéletábra illetékeségi területéhez tartozó többi törvényszék adatait nem vizsgáltam, de mivel első fokon a Fővárosi Törvényszéken tárgyalják a Fővárosi Ítéletábra által elbíralt ügyek több mint háromnegyedét, a hiányzó adatok az arányokat nem befolyásolnák.

³² Ezen az sem változtat, hogy a Btk. 74. § (1) bekezdés c) pontja szerint azt a vagyont is el kell kobozni, amelyet a kábítószer-kereskedelem elkövetője a bűncselekmény elkövetésének ideje alatt szerzett, hiszen abba az értékesített kábítószer ellenértéke beletartozik, így a számítást ezen jogalap alkalmazása esetén is el kell végezni.

vagyon összegét I. és II. r. vádlottaknál 20–20 millió Ft-ban, III. és VII. r. vádlottak tekintetében pedig 10–10 millió Ft-ban határozta meg.

A 3.Bf.338/2009/9. számú határozat rögzíti, hogy a vádlottak a kereskedéssel összefüggésben a jelentős mennyiségű kábítószer értékesítése folytán vagyona tettek szert, „ez az elkövetési idővel párhuzamosan becsült módon volt csak megállapítható”, „a másodfokú bíróság tehát úgy ítélte meg, hogy vádlottanként legalább 1 000 000 Ft volt az az összeg, ami a kábítószerbe befektetett vagyon értéke és/vagy a bűncselekmény elkövetéséből származott.”

Ezeknél valamivel több adatot vett figyelembe a 4.Bf.121/2015/36. számú határozatában az ítéletábra: „A kábítószer értékével kapcsolatosan csupán az a köztudomású tény áll rendelkezésre, hogy a kokain az egyik legköltségesebb drog, árát grammonként több ezer forintban határozzák meg a feketepiacon, s az amfetamin ára sem marad el sokkal ettől. Az I. tényállási pontban írt, kilószámra behozott kábítószerre fordított összeg így minimálisan elérte vádlottanként a 10–10 millió forintot.”³³

Érdemi indokolást tartalmaz a 3.Bf.314/2009/9. számú határozat, amiben az ítéletábra a vádlotti valóságban közölt eladási ár és a tényállásban megállapított értékesített mennyiség szorzata alapján állapította meg a kábítószer értékesítése útján szerzett vagyon nagyságát, illetve a 2.Bf.322/2011/12. számú határozat, amiben szintén a tényállásban a bizonyított mennyiségekre és eladási árakra alapította a vagyoneklobzást. További pozitív példa a 4.Bf.391/2012/26. számú határozat, amiben az ítéletábra a tényállást kiegészítette azzal, hogy a kokain értéke 1 576 000 Ft volt. Az indoklás szerint ezen megállapítás alapjául a „kábítószer adatgyűjtő és kapcsolattartó központ 2010. évben készült jelentése” szolgált, de azt nem fejtette ki az ítéletábra, hogy ez a jelentés milyen konkrét adatokat tartalmaz, és arra sincsen magyarázat, hogy azt a többi ügyben miért nem vette figyelembe.

Látható, hogy a becslésen alapuló megoldás már eleve problémákkal terhelt, de az ítéletábra egy döntésében még magát a becslés létjogosultságát is megkérdőjelezte: a 3.Bf.199/2009/9. számú határozatban indoklás nélkül úgy rendelkezett, hogy „a vádlott kábítószer kereskedésből származó havi jövedelmét megállapító nem bizonyított becslést a tényállásból kirekeszti”.

A probléma megoldása során abból kell kiindulni, hogy a vagyoneklobzás alkalmazása büntetőjogi szankció alkalmazását jelenti, így értelemszerűen érvényesülnie kell az in dubio pro reo elvének. Ebből következően érdemi indokolás nélkül, konkrét adatok hiá-

nyában nem lehet megállapítani a vagyoneklobzás alá eső vagyon összegét, hiszen ilyen módon a bíróság kétséget kizáróan nem bizonyított tény értékel a vádlott terhére.

Az értékesített kábítószer ellenértékét tehát pontosan ki kell számolni, ami azért nem okozhat különösebb nehézséget, mert a számítás alapjául szolgáló adatok a bíróság rendelkezésére állnak: az értékesített kábítószer típusa és mennyisége ismert a bíróság előtt, hiszen ezen adatok nélkül a kábítószer-kereskedelem esetében megalapozott tényállás nem állapítható meg. Az, hogy az egyes kábítószereknek mennyi a feketepiaci ára, több forrásból is megállapítható: a bizonyítási eljárás során a vádlottat nyilatkoztatni lehet erre a kérdésre is; amennyiben valamelyik vevő személye ismert, az ő kihallgatása során is tisztázni lehet ezeket a körülményeket; a bíró támaszkodhat más ügyekből szerzett ismereteire mint köztudomású tényre; végül annak sincs akadály, hogy a bíróság az ebben a témában folytatott kutatások eredményét használja fel³⁴.

6. Halmazati kérdések, ítélt dolog és a 6/2009. BJE határozat

Az 1/2007. BJE határozat I. pontja szerint a kábítószerrel visszaélés megvalósulásakor természetes egységet képeznek az azonos törvényi tényállásba ütköző magatartások. A 6/2009. BJE határozat szerint, ha a bíróság a vád tárgyává tett és a bűncselekmény egységébe tartozó cselekményt jogerősen elbírálta, határozata e bűncselekmény tekintetében res iudicata-t eredményez. A Be. 6. § (3) bekezdés d) pontjára figyelemmel nincs helye újabb vádemelésnek olyan rész-cselekmény miatt, amely a már elbírált bűncselekmény egységébe tartozik, de nem képezte a jogerős határozatban megállapított tényállás részét. Ebben az esetben a Be. 408. § (1) bekezdés a/2. pontja alapján perújításnak lehet helye.

Mivel a kábítószer-kereskedelem és a kábítószer birtoklása tipikusan időben hosszan elhúzódó, több rész-cselekményből összetevődő magatartásként jelentkezik, a jogegységi határozatokra figyelemmel az ítélt dolog kérdése visszatérően felmerül.

Az ítéletábra többnyire a jogegységi határozatokban foglalt iránymutatások mentén ítélkezik, így például a 3.Bf.197/2011/29. számú határozatban megállapította, hogy a vádlott cselekményei a természetes egység körébe tartoznak, ami azt jelenti, hogy bármelyik jogerős elbírálása után a másik cselekmény miatt indult eljárás ítélt dolog címén megszüntetendő. Abban az esetben, ha az együttes hatóanyag-tartalom a mi-

³³Ezzel a megoldással az egyik probléma az, hogy a grammonkénti ártól a végösszegig egy lépésben nem lehet eljutni, a végösszeg meghatározása – ami végső soron a vagyoneklobzás értékét adta meg – ennél több indokolást igényelt volna. A másik gond, hogy az alapul vett számok rendkívül elnagyoltak és nem is felelnek meg a köztudomású tényeknek, ugyanis a kokain és az amfetamin feketepiaci ára között nagyságrendi különbség van: egy gramm kokain ára 15–20 000 Ft, egy gramm amfetamin ára 2500–3500 Ft körül alakul.

³⁴<http://drogfokuszpont.hu/szakteruleteink/kabitoszerpiac/kabitoszerpiac-tenyek-es-szamok/>
<http://www.emcdda.europa.eu/data/stats2015>

nősítést súlyosítaná, az ügyész a vádlott terhére perújítási indítványt terjeszthet elő. Hasonló döntés hozott az ítéletábla többek között a 3.Bf.137/2011/20., 3.Bf.123/2011/33., 3.Bf.266/2011/25. és 3.Bf.216/2010/16. számú ügyekben³⁵.

Mindemellett az ítéletáblai gyakorlatban olyan döntések is fellelhetők, amelyek nem a jogerős elítéléshez kötik az ítélt dolog beálltát.

A 3.Bf.266/2013/8. számú határozatban az ítéletábla rögzítette azt a tényt, hogy a vádlott az eljárás tárgyát képező fogyasztási típusú bűncselekményt a másik, hasonló bűncselekmény miatt indult büntetőeljárásban alkalmazott házi őrizet megszüntetését követően, az ítélet jogerőre emelkedését megelőzően követte el. Ezek alapján a jelen eljárásban elbírált bűncselekménye természetes egységet képezhetne „a másik bíróság ítéletével”. Azonban – a határozat érvelése szerint – a természetes egység időbeli kereteit nem az zárja le, ha az elkövetőt fogyasztási vagy forgalmazási típusú cselekményért jogerősen elítélik, hanem az újabb ügyben a nyomozás elrendelése, ami „a törvényi egységtől eltérően a külvilágban is elkülönülten megmutatkozik”. Jelen ügyben a vádemelés időpontjában a vádlottal szemben a korábbi büntetőeljárás jogerősen még nem fejeződött be, de ellene újabb büntetőeljárás indult, és a nyomozás elrendelésével – annak ellenére, hogy a jelen ügyben terhére rótt cselekmények elkövetése jogerős elítélését megelőző időszakra esik – az elkövetési magatartás folyamatos kifejtése és így a természetes egység is megszakadt. Emiatt a jelen eljárás tárgyát képező cselekmény önálló elbírálásának nincs akadálya, mivel az nem tekinthető a természetes egység részének.

Ugyanezt fejtette ki az ítéletábla a 3.Bf.161/2013/15. és a 3.Bf.420/2014/5. számú határozataiban is, azonban érvelése nem fogadható el. A természetes egység megállapíthatósága szempontjából nincs jelentősége a nyomozás elrendelésének, különösen nem arra hivatkozással, hogy az a „külvilágban is elkülönülten megmutatkozik”, mivel ez a kijelentés a bevett jogi fogalmakkal nem értelmezhető. Emellett nincs indoka annak a kijelentésnek, hogy a nyomozás elrendelése az elkövetési magatartás folyamatos kifejtését megszakítaná, továbbá nem indokolható a természetes egység és a törvényi egység eltérő kezelése sem. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a 6/2009. BJE határozat kifejezetten a jogerős elítéléshez köti a res iudicata beálltát, és nem csupán az indokolásban fejtje ezt ki részletesen³⁶, de a rendelkező rész is ezt rögzíti.

³⁵ Az idézett döntés lényegével egyet lehet érteni, azonban az a kijelentés, hogy perújítási indítványt akkor terjeszthet elő, ha az újabb ügyben felmerült hatóanyag-tartalomra figyelemmel a minősítés súlyosbodna, vitatható. Ilyen feltételt sem a 6/2009. BJE határozat, sem a Be. 408. § (1) bekezdés a/2. pontja nem tartalmaz. A felhívott törvényhely csupán annyit rögzít, hogy a perújításra az ad alapot, ha lényegesen súlyosabb büntetést vagy intézkedést helyett büntetést kell kiszabni, vagy lényegesen súlyosabb intézkedést kell alkalmazni. Ilyen tartalmú döntésre akkor is sor kerülhet, ha ugyanazon minősítésen belül marad a cselekmény, de például a megnövekedett hatóanyag-tartalom már olyan nyomatékossá súlyosító körülményként jelentkezik, amely az alapügyben kiszabott büntetés jelentős súlyosítását indokolja.

³⁶ „Az 1878. évi V. tc. (Csemegi Btk.) óta következetes a Kúria, majd a Leg-

A természetes egység keretébe tartozó részcselekmények folyamatos kifejtése tekintetében az ítéletáblai gyakorlat a közelmúltban változást kezdett mutatni. A korábbi határozatokban több éves különbséggel kifejtett magatartások esetében is megállapításra került a természetes egység, így például a 3.Bf.391/2010/24. számú határozattal elbírált bűncselekmény esetében három és fél év, a 3.Bf.266/2011/25. számú határozat szerint másfél év, a 3.Bf.216/2010/16. számú határozat szerint két év telt el az egyes részcselekmények között.

A 3.Bf.42/2014/59. számú határozatban az ítéletábla már abból indult ki, hogy az azonos tényállásba ütköző részcselekmények megvalósítása nem feltétlen eredményez természetes egységet, mivel annak egyik feltétele a cselekmények folyamatossága: ha a különböző eljárásokban elbíralt cselekmények elkövetési időpontja között hosszabb idő telik el, és az egységes akaratelhatározás sem állapítható meg, a cselekmények nem vonhatók a természetes egység körébe. A konkrét ügyben a vádlott kb. másfél éves különbséggel valósította meg a részcselekményeket, amiből az ítéletábla azt a következtetést vont le, hogy a folyamatosság megszakadt, ekként a természetes egység nem állapítható meg.

Mivel a 3.Bf.420/2014/5. számú határozatban hasonló tartalmú döntést hozott az ítéletábla³⁷, a gyakorlat változására lehet következtetni, amivel csak egyet érteni lehet. Ugyanis az 1/2007. BJE határozat nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely szerint az azonos tényállásba tartozó magatartások önmagában erre a tényre figyelemmel egységbe foglalhatók lennének. Ezért vizsgálni kell azt is, hogy a természetes egység általános fogalmi elemei a konkrét ügyben megállapíthatók-e, amennyiben nem, annak megállapítására még az azonos tényállásba eső magatartások esetében sem kerülhet sor.

7. Következtetések

A kutatás feltevése az volt, hogy a Fővárosi Ítéletábla a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények elbírálása során nem értelmezi következetesen a jogszabályokat, amit az elemzett határozatok teljes mértékben alátámasztanak. A dolgozatban az egyes problémákat feltártam, és azok nagyobb részére megoldást adtam,

felsőbb Bíróság gyakorlata abban, hogy az olyan bűncselekmény tekintetében, amely időben egymástól elkülönülő részcselekményekkel valósul meg, a bíróság jogerős határozatának cselekményegységet teremtő hatása van. A jogerős határozat a megszületéséig terjedő időszak tekintetében a cselekményegységet behatárolja és lezárja.”

³⁷ Ebben a határozatban az ítéletábla a Kúria Bhar.II.827/2014/5. számú végzésében foglalt iránymutatás alapján járt el: „(...) a másodfokú bíróság az első jogerős elítélést megelőzően megvalósított minden azonos törvényhelybe ütköző magatartást természetes egységbe tartozónak tekintett, és a 6/2009. BJE határozat elveit minden ilyen esetben alkalmazandónak látta. A jogegységi határozat szóhasználata azonban egyértelmű: a Fővárosi Ítéletábla által alkalmazott jogelvet kizárólag a bűncselekmény egységébe tartozó cselekmények vonatkozásában lehet alkalmazni, függetlenül attól, hogy a folytatolagosság, a természetes vagy egyéb törvényi egység esete áll fenn.”

azonban bizonyos kérdések további kutatást igényelnek, illetve a Kúria beavatkozását a jogegység megteremtése érdekében.

A felmerült problémák nagyobb részét (így például a büntetés kiszabási gyakorlat egységesítését) a Fővárosi Ítéltábla büntető kollégiuma is meg tudja oldani, azonban a kereskedés és a forgalomba hozatal fogalmának következetes értelmezése érdekében jogegységi határozat meghozatalára is szükség van. Az 1/2007. BJE határozat ugyan ezt a kérdést rendezte, de az abban írtakat az ítéltábla nem minden esetben követi, így új, határozottabb, a kábítószer-kereskedelem és a kábítószer birtoklása elkövetési magatartásait egyértelműen elhatároló iránymutatásra van szükség.

Új jogegységi határozat hozatalát indokolja az is, hogy a Btk. a korábbi kábítószerrel visszaélés tényállásait olyan mértékben módosította, ami miatt az 1/2007. BJE határozat csak részben képes a joggyakorlat orientálására. Ez a probléma a Btk. 178. § (6) bekezdésében írt bűncselekmény esetén a legkomolyabb, ugyanis ez a tényállás a jogegységi határozat rendszerébe nem is illeszthető be.

A bünszervezet értelmezése kérdésében a Kúria ugyan az egyedi ügyben hozott határozatával kijelölte a követendő gyakorlat kereteit, de a határozatban csu-

pán a kérdéses törvényhely nyelvtani értelmezését végezte el. Ez az értelmezés ellentétben állónak látszik a kriminológiai kutatások eredményeivel, és nincs teljes összhangban a nemzetközi szervezetek által követett gyakorlattal sem. További probléma, hogy a Fővárosi Ítéltábla bírái lényegében egységesen értelmezik a bünszervezet fogalmát, az ellentmondó határozatokat a Fővárosi Ítéltáblára kirendelt, de a Debreceni Ítéltáblán és a Szegedi Ítéltáblán dolgozó bírák hozták. Ez arra utal, hogy az egyes ítéltáblák eltérő gyakorlatot követnek, ami jogegységi határozat hozatalát indokolja.

A kábítószer-csempészet megítélése kapcsán feltárt problémák a joggyakorlat országos szintű elemzését teszik szükségessé, hiszen a Fővárosi Ítéltábla az illetékességi területéhez tartozó törvényszékek földrajzi elhelyezkedése folytán kisebb számban találkozhat ilyen ügyekkel. Így pontos képet akkor lehet kapni, ha a határ menti törvényszékek és járásbíróóságok gyakorlata is elemzésre kerül. Már önmagában ez a tény is indokolhatja egy kúriai joggyakorlat-elemző csoport felállítását a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények gyakorlatának vizsgálatára, de az egész kutatás legfőbb tanulsága az, hogy szükséges ezeknek az ügyeknek az átfogó, országos szintű vizsgálata, és annak alapján a korábbi iránymutatások felülvizsgálata. ■

ÍTÉLTÁBLAI HATÁROZATOK

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: **Ribai Csilla**

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI:

Balla Lajos, Harangozó Attila, Makai Lajos, Széplaki László

SZERKESZTŐK:

Elek Balázs, Gál Judit, Hegedűs István, Kemenes István, Lassó Gábor, Makai Lajos, Pribula László, Szabó Klára, Szentpéterián Bán Erzsébet, Széplaki László, Vuleta Csaba, Zámbo Tamás

Az „Ítéltáblai Határozatok” kiadvány célja, hogy az öt ítéltábla joggyakorlatának teljes keresztmetszetét adja minden ügyszakban.

A tizenharmadik évfolyamában járó döntvénytár az ítéltáblák által büntető, polgári és gazdasági ügyszakban hozott legfontosabb, a joggyakorlatot leginkább orientáló határozatokat, valamint a kollégiumi állásfoglalásokat teszi közzé.

Az ítéltáblák döntéseit az öt bírósági elnökből álló Szerkesztőbizottság válogatja, a döntvénytár szerkesztésében részt vesznek a bíróságok kollégiumvezetői is.

Előfizetési díja a 2017. évre: 22 000 Ft